دَ رنګونو پَیوندونه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول حقوق د لیکوال سره خوندي دي، په انټرنېټ د خورولو حق پښتو ډاټ نېټ سره دے

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب نوم	د رنګونو پېوندونه
برخې	څلور (دريېزې، رباعيانې، لنډې نظمونه او غزلونه)
تخليق کار (ليکونکے)	شيرين يار يوسفزے
کمپوز او ډيزائن	خيام يوسفزے
ټائټل	ګوهر ننګيال
ټائټل عکس	دلاور عمر (کُرد آرټسټ)
پروف ريډنګ	شيرين يار يوسفزے
چاپ	اکتوبر ۲۰۱۴
بيه	يو نيم سل روپۍ (۱۵۰)

درکونه

يونيورسټي بک ايجنسي

عامر پرنټ اينډ پبلشرز

www.pukhto.net

PUKHTO.NET
پښتو ډاټ نېټ
http://www.pukhto.net

Estb. 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

تړون

دَ هغه رڼا پهٔ نوم چې دَ تګۍ ، استحصال ، محرومۍ ، بدمرغۍ او بدرنګۍ توري شپې ته کلهٔ ور پهٔ سر کړي

دَ هغه رنګونو پهٔ نوم چې دَ ژوند نوي سحر ته دَ عدل ، جوړې ، سوکالۍ ، سیالۍ او ذوق سامان پېدا کړي

شیرین یار یوسفزے
shereenyar@hotmail.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ رنګونو پېوندونه، دَ فکر او خیال بل مشالونه

نورالامین یوسفزے

دَ فن په دنیا کښې دَ روایت نه تر جدیدیت سفر او په دغه سفر کښې دَ پرون (ماضیت)، نن (حالیت)، او سبا (مستقبل) زنځیر جوړ ساتل لکه دَ انساني ژوند یو نامیاتي حقیقت او عمل دے. دغه جانانه سفر کښې دَ دغه عمل دوه نوراړخونه هم دي چې یو ته پوهان شعري جمالیات او بل ته فکري او جذباتي معنویت وائي. دَ شعري جمالیاتو تعلق او تړون دَ فن پارې هنري ښکلا، تکنیک او اسلوب سره دے چې پکښې دَ متعلقه ژانر دَ مودو موجود روایت او وجودي ځاندره هم شامل دي او په فکري جذباتي معنویت کښې دَ فکرونو، قدرونو او خیالونو ټول رنګونه، ټول خوندونه او دَ دغه رنګونو ټول پېوندونه او مقصدونه راځي. دَ روایت نه تر جدیدیت دغه دَ ښکلا سفر داسې دے لکه دَ بنیاد (اړې) نه تر عمارت عمل. فنکار خپله په لمحه موجود کښې اوسي او خو خپل لوستونکے دَ حال په لار و کله ماضي او کله مستقبل ته بوځي او دا هله ممکن وي چې دَ فنکار او تخلیق کار خپل تړون دَ ماضي سره هم پرې شوے نه وي، دَ حال په معروضي حالاتو ئې هم نظر وي او دَ راتلونکي وخت په رُخ او مخ ئې هم سر خلاص وي. فن دَ ژوند آئینه دار وي او دے، نو ماضي، حال او مستقبل درې واړه اړخونه به اړو مرو لري او زما په خیال په دغه عمل او سفر کښې کوم تضاد هم نیشته. هر ساهو فنکار دَ روایت او جدت په تړون پوهه وي او دَ روایت په سېوري دَ حال په لار دَ مستقبل دښتې ته دَ تګ هنر او چل ئې دَ ذات برخه وي، هغه دَ خپل تخلیقي توان روحاني وجدان په زور خپل تخلیقي سفر دَ روایت په غېږ او سایه کښې پېل کړي او دَ حال په لار مخ په وړاندې ورځي ځکه چې حال بې دَ ماضي نه هېڅ وجود نه لري خو دَ روایت په سېوري پرلت وهل او هر څه ته ښه وئیل او بې دَ سبا دَ تصور نه تخلیق کول تخلیقي عمل دَ جمود او "اررېشنلزم" ښکار کړي چې یوه بله انتها ده. هم په دغه تناظر او دغه چوکاټ کښې فنکار او تخلیق کار خپل تخلیقي انفرادیت او هنري ځانګړتیا لور ته سفر کوي.

دلته زما دَ وینا مطلب دا دے چې نه خو یو ساهو فنکار او قلمکار محض دَ روایت پرستۍ قائل وي چې ګوندې پرون هر څه ښه وو او پرون (ماضي) کښې ژوند کول پکار دي ځکه چې دا رویه هم منفي او غېر تخلیقي رویه ده، او نه دا نظر لري چې ګوندې پرون او روایت ټول په ټول منفي او بې کار دے، ماضي هډو دَ سره رد کول پکار دي، دغه بغاوت او دغه جارحانه رویه هم تخریبي رویه ده. لاره چرته مېنځ کښې ده. دَ پرون ساهو روایات او قدرونه په روح کښې ژوندي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتل او دَ نن معروضي حالاتو سره دَ سبا پهٔ لور تګ یو مثبت عمل او مثبته رویه ده او زهٔ چې نن دَ کوم شاعر پهٔ حقله خپلو لوستونکو سره خبره کوم هغه پهٔ دغه تولو خبره، دغه ټولو حقیقتونو او ټولو نزاکتونو پوهېږي. هغه هم دَ پښتو پښتونولۍ، حجرې جمات او جرګې مرکې پهٔ مثبت زماني او زمیني وجود او کردار رسي او دَ نن پهٔ تقاضو هم پوهه دے. دَ فن پهٔ جمالیاتي او هنري اړخ ئې هم لاس بر دے او فکري او تخیلاتي بنیاد ئې هم مضبوط دے، ځکه ورته مونږ دَ نن دَوْر نمائنده تخلیق کار وئېلے شو او ځکه زهٔ دا هم وایم چې نن پهٔ کوم کتاب تبصره کوم دا محض دَ رنګونو پېوندونه نهٔ دي بلکې دَ یو تعلیم یافته، زیرک، جهاندیده او روښان فکره پښتون دَ فکر و خیال بل مشالونه دي چې پهٔ رڼا ئې زمونږ دَ زلمو روحونه او ذهنونه روښانه شي.

دَ "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" نه پس دَ ښاغلي شیرین یار یوسفزي دا دریمه شعري ټولګه "دَ رنګونو پېوندونه" ستاسو پهٔ لاس کښې ده.

کهٔ چرې فن دَ فنکار دَ ذات اظهار هم وي نو بیا ضروري ګنم چې څو خبرې دَ صاحب کتاب پهٔ حقله نورې هم وُکړم.

زهٔ شیرین یار یوسفزے دَ هغه زمانې نه پېژنم چې لا هغه او دَ هغه روښان فکره ورور زرین زاده ایسفزے پهٔ شنه شونړه زلمي وُو، او س چې زهٔ دَ دې پروني زلمي او نني نیمځال پهٔ دریمه شعري ټولګه خبره کوم نو اوس دا هغه نوخېزه زلمے نهٔ دے، یو استاذ شاعر او ادیب او دَ ډېرو تودو سړو نه راتېر شوے پښتون دے. استاذ ورته ځکه وایم چې لکه ما وړاندې هم ووې چې هغه تش شعر نهٔ وائي (لیکي)، دَ شعر پهٔ فن، زبان و بیان بیا پهٔ بدیع او علم تقطیع ئې هم لاس بر دے، دَ املا پهٔ ټولو ګټ پېرونو، دَ ژبې پهٔ ساختیاتو او فرهنګي آهنګونو هم دَ څنو ډېرو لویو لویو او مقبولو شاعرانو نه زیات پوهېږي او دې سره سره ئې فکري او نظریاتي بنیاد هم ښهٔ زور او مظبوط دے. دَ خپلې خبرې پهٔ تسلسل کښې به یو وارې بیا دا اووایم چې دَ خپل قام او خپلو روایاتو سره ئې بې کچه مینه ده. خپل کلے اولس او ښکلے وطن ئې هم جانان دے خو پهٔ دغه مینه کښې ئې دَ هوش، خرد او توازن لمنه چرې هم نهٔ ده پرېښې ځکه چې تنقیدي شعور او عمراني بنیادونه ئې هم پاخهٔ دي. دَ هر څهٔ ښهٔ دي پهٔ ځای ئې دَ څهٔ ښهٔ دي او څهٔ خراب دي، څهٔ پکار دي او څهٔ نا، پهٔ فارموله دَ یو زیرک انسان پهٔ حیث ښهٔ رسېدلے دے او دَ یو تخلیق کار پهٔ حېث ئې پهٔ شاعری کښې دَ دغه شعور رڼا ګانې ځان ښائي. دَ قام او اولس ټولې مسئلې، ټول دردونه، دَ نړۍ دَ منډاۍ ګرو منافقانه چالونه او پهٔ دې پاکه خاوره دَ هغوي دَ دلالانو مکرونه او فریبونه ورته ښهٔ معلوم دي. دَ تېرو څلوېښتو کالو پهٔ هیجاني دور کښې دَ تخلیق شوي ادب پهٔ

(c) ketabton.com: The Digital Library

رُخ او مخ هم پوهه دے او دَ تجزيې توان ئې هم لري، ځکه نو پۀ دغه پوهه، زيرک او روښان فکره نظرياتي قلمکار خبره کول ډېر اسان هم دي چې مرام او مقصد ئې معلوم دے خو ډېر ګران هم دي ځکه چې هنري توان او فکري الوت ئې دَ زياتې پوهې او لوستې تقاضه کوي. دَ شاعرۍ سره سره هغه يو ښۀ فعال سياسي ورکر هم دے او نن سبا پۀ سوشل ميډيا دَ خپل قام او خپلې ژبې مبارزه هم کوي چې دا کار او زيار ئې پۀ پښتنو زلمو کښې دَ بېدارۍ او ځواک پۀ اړوند ډېر ګټور او دَ ستائېنې وړ دے. هغه چې کله ماته "اوښکې مشالونه" کتاب راډالۍ کړے وو نو پۀ هغې ئې ليکلي وو چې "خپل خوږ او قدرمند نورالامين يوسفزي ته دَ بندي ساعتونو ازاد فکرونه "اوښکې مشالونه" ډالۍ کوم" او زما پۀ خيال ئې دا دعوه سل پۀ سل درسته وه ځکه چې دَ زندان دَ تورو تمبو شاته صياد دَ بلبل وجود بندي ساتلے شي خو دَ هغه روح او سندره نۀ شي پابند کولے، ځکه خو قلندر مومند هم دَ زندان دَ تورو تمبو شاته دا اعلان کړے وو چې

ـه دا اشنا ياد دَ قفس ورمات کړو
بلبلتونه دِ زړې دي پۀ کور کښې وُشوې

او ځکه زمونږ شاعر هم پۀ دغه تورتم کښې دا مستانه نعره وهلې وه چې

ـه دا زۀ چُوز چې خداى هما کړم
بيا وُ ما ته لوړ پرواز څۀ
دې نظر، پنجو او پَر ته
کوم باتور او کټه باز څۀ

دَ ښاغلي شيرين يار يوسفزي فن او نظريه فن زمانه اګاهو هم دَ پښتو ادب سترو ستو ستائېلي او واضحه کړي دي او دا اعلان ئې کړے دے چې دَ هغۀ دَ فن جمالياتي او فکري دواړه بنيادونه ښۀ پاخۀ او مضبوط دي. دَ خپلې خاورې او ثقافت رنګونه هم لري او دَ پښتون رومانس خواږۀ هم، خو پۀ دغه جذباتو او رنګونو کښې ئې دَ خپل قام او اولس دَ ستونزو او راپېښو چيلنجونو نه هېڅ کله هم مخ نۀ دے اړولے او دغه شان ئې دَ يو ساهو فنکار او قلمکار وظيفه هم پۀ غوره ډول تر سره کړې ده.

کله چې ګران مشر راجولي شاه خټک صېب دَ هغۀ پۀ حقله وائي چې دا زلمے ماليدلے نۀ دے خو دَ دۀ دَ شاعرۍ نه دا اندازه لګولے شم چې دے يو ترقي پسند، نظرياتي تخليق کار دے او هسې پۀ هوا کښې ئې تخليق نۀ دے کړے، دَ تخليق پۀ ټولو معروضي لارو راتېر شوے دے او هم ئې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کلاسیک څنبلے او هضم کړے دے، تر دې چې دَ ستر حمزه نه ئې په تخلیقي انداز کښې مثبت اثر هم اخستے دے. نو دا دعوه دَ هغهٔ درې واړه شعري مجموعې په ښهٔ ډول اقراروي.

زهٔ چې نن دَ هغه په دریمه مجموعه یو ځغلنده نظر اچوم نو په دې نتیجه رسم چې کهٔ دَ فکر و نظر بنیاد او اساس ئې هم هغه زوړ (افغان ګلونه او ښکې مشالونه) دے خو دې نوې شاعرۍ کښې ئې دَ فکر و فن نوې نوې زاویې، دَ هنر او ژانر نوې نوې منفرد لارې او دَ وینا نوي نوي تازه آهنګونه محسوسېږي. زهٔ چې دَ هغهٔ په دې کتاب کښې په رباعۍ، نظم او غزل نظر اچوم او بیا دَ هغهٔ خوښ زوړ صنف ته دَ هغهٔ ورکړې نوې نوم سره ګورم نو زړهٔ مې وائي چې دا دعوه هم ؤکړم چې دغه صنف (دریڅزه) زمونږ شاعر په حقیقت کښې دَ زړهٔ په زور او مینه تخلیق کړے دے او مزاج ئې هم ورته ښهٔ په خلاص مټ جوړ کړے دے.

دریڅزه څهٔ شے دے؟ او دَ پښتو ادب په زړو ریښو کښې وجود لري او کهٔ نا؟ نو په دې حقله به دومره اووایم چې کله دَ ښاغلي اسماعیل ګوهر "مسکا" چاپ شوه نو ما دا لیکلي وو چې دَ اسماعیل ګوهر دَ روح نه چې دَ هائیکوز په نوم کوم درې مصریزه نظمګي راوتي دي، دغه نظمونه په پښتو فوکلور کښې دَ سېلابونو دَ څهٔ لږ ډېر فرق سره دَ اګاهو نه وجود لري، هسې هم نظم دَ پښتو خپل او دَ ټولو نه زوړ صنف دے، غزل بیا ډېر وروستو پښتو ته راغلے دے. زمونږ ټول زاړهٔ (فوکلور هم) تخلیقونه واړهٔ لوی نظمونه دي چې فارمېټ ئې دَ یو بل نه بدل دے او چې کله مونږ دَ نړیوال کلي برخه نهٔ وو جوړ شوي نو دَ خپل کلتور په یخ سېورې به زمونږ ماشومانو چې کوم نظمونه تخلیق کول او وئېل. دغه اکثر درېځزي وې لکه دا چې دي.

وه سپینې سپوږمۍ!
ستن دې ورکه کړه نرۍ
زما ورور درپسې ګرځي، لکه غشے لیندګۍ　(۱)

بې پښو ازمرے راغے
بې لومه ګډه ئې یوړه
یو ړوند پرې اواز ؤکړو چې په کوم طرف ئې اوړه　(۲)

شکر دے چې شیرین یار دغه زوړ صنف ته نامه هم کېښوده، کهٔ څوک بل څوک دَ دې نه هم غوره نوم ورکولے شي نو بده به نهٔ وي خو دا ساعت مېدان شیرین یار وړے دے.

په تېرو څلو ښتو کالو کښې چې په پښتون وطن کښې کوم ادب (شعر او نثر) تخلیق شوے دے، دَ قنوطیت او ماضي پرستۍ ټوک څادر پرې خور دے او زمونږ اکثرو شاعرانو دَ نوي ژوند نوي قدرونه او اربنائزیشن کړلے دے.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګو چې دَ نړۍ پۀ هره ساهو ادب کښې ناسټلجیا شته (ډیزرټډ ویلیج او ویلیج بلیک سمته) ئې ښکاره مثالونه دي خو زمونږ خبره لږه بدله ده. زمونږ ماضي واقعي چې ډېره شانداره او پرامن وه، پۀ ماضي کښې هم هر څۀ ښۀ نۀ وو، ډېر خېزونه بدلؤل پکار وو. دغه عمل دَ ارتقا پۀ لور روان وو پۀ مزه مزه روان وو خو ناڅاپه چې مونږ دَ نړیوال کلي برخه شو نو دا داسې ده لکه چې شپه پۀ شپه بې دَ پوړو دَ کوټې سر ته وُختلو او پۀ دغه کوټه دَ یو عجیبه جنګ سره مخ شو چې دَ توپو ټولې خلې ئې زمونږ وطن لور ته دي. دَ نړۍ تهذیب یافته قامونه ټوپک پۀ لاس دې سیمې ته وسائلو پسې راغلي دي، دلته ئې دلالان پېدا کړي دي او تخته مشق ئې پښتون وطن او پښتون قام دے. زمونږ پۀ خپله خاوره بدحال دے او جنګ مو هم پېریانو سره دے، دَ ماما پۀ ما وژنې پالیسي روانه ده او استعمار نوي نوي چالونه چلوي. دَ نوې دنیا نوو بادونو کۀ یو خوا زمونږ دَ سماجي ادارو او سماجي قدرونو بېخ رانړؤلې دي او دَ ماده پرستۍ او ځان ځانۍ ډېر زمونږ مثبت قدرونه لکه جرګه، مرکه، اشر غوبل، خېر ښېګړه، زغم او برداشت لۀ ستوني تېر کړل، یا ئې لګیا دے تېروي ئې. نو بل خوا ئې زمونږ دَ بچو نه بمونه ساز کړي دي. منم چې دَ پښتون پۀ فطرت کښې مزاحمت شته او دَ خاورې او عزت دښمن خو بښخي نۀ معاف کوي خو دا نن چې څۀ کېږي، څوک رانه امریکنیان جوړوي نو څوک رانه عربیان او ازبکان.

پښتانۀ لیکوال دا هر څۀ ویني او ګوري او زړۀ ئې پرې ویني ویني او لمبه لمبه دے. هغه دَ روسي لیکوال خبره چې پښتانۀ شاعران دَ طوفان مارغان دي، تل ئې پۀ طوفان کښې الوت کړے دے، دَ پیر روښان نه تر خوشحال خان خټک، دَ خوشحال بابا نه تر خدائي خدمتګار تحریک تر ادبي تحریک او دَ هغې نه تر دې دمه دَ تاریخ پاڼې ګواه دي چې پښتون شاعر او ادیب پۀ حقیقت کښې پۀ طوفان کښې الوت کړے دے. نن هم زمونږ شاعر دَ دغه کاروان یو متحرکه غړے دے. موجوده صورتحال چې زمونږ پۀ خاوره کومې رویې پېدا کړې ده، پۀ بنیادي توګه ئې مونږ پۀ دریو خانو کښې وېشلے شو. یوه ډله دَ پرون خبره کوي خو دَ نن هر څۀ رد کوي بله ډله دَ نن خبره کوي، ولې دَ پرون هر څۀ کږي، البته یوه ډله داسې هم شته چې دَ پرون، نن او سبا پۀ تړون پوهېږي، دَ پرون ساهو قدرونه او ادارې هم قدروي او دَ نن پۀ لار دَ سبا پۀ لور هم سفر کول غواړي. شیرین یار دَ دغه ډلې او دغه رویې سړے دے. دَ قام وجود، خپله ژبه او ساهو قدرونه دَ سبا پۀ لور دَ نن پۀ لار دَ پرون دَ بنیادونو سره بوتلل غواړي او تر کومه ئې رسول غواړي نو هغه دې لوستونکي هم ولولي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ے
دَ خپل ازاد وطن بـــــېرغ مې پۀ لاس
ستورو سـپوږمۍ نه هم پۀ بـره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبـــيرؤباســـئ

دَ پښتون پۀ خاوره چې کومه لوبه ګرمه ده، زمونږ شاعر ترې ښۀ پۀ زور او زېر خبر دے. هغه ټول کردارونه هم پېژني چا چې دغه لوبه ګرمه کړې ده او څوک چې دغه اور ته لمن وهي او دَ دې سره سره هغه دا توان هم او جرات هم لري چې دَ هغه مخونو نه نقابـــونه پورته کړي کوم چې دَ پردې شاته دي. لکه ما چې وُوې هغه خپلې خاورې، وطن او خپلو مقدساتو بـاندې وروک مئين دے خو دغه لور ته ئې رويه منطقي او اپروچ ساهو دے. انداز او سوچ ئې مثبت (آپټيمسټ) رويه تنقيدي او تر څۀ حده مزاحمتي ده خو فکرئې عمراني بنيادونه هم لري. تهذيبي هم او فني هم، کۀ خبـره ئې دَ دړېڼزو پېل کړو نو دغه دړېڼزې دَ دغه فکري بـنيادونو سـره سـره دَ روزمرې او محاورې بـلها خوارۀ هم لري، دَ طنز و مزاح مالګه پکښې هم ګډه ده، پښتو رومانس او دَ وطن دَ ښکلا رنګونه پکښې هم ځان ښائي او دَ متلونو برمحـــل اســـتعمال پکښې معنوي او کلتوري خوارۀ هم راپيدا کړي دي. دَ دې باوجود چې پۀ خپل وطن او قام اولس مئين دے خو دَ تهذيبي نرګسيت نه ئې ترډېره حده لمن بچ کړې ده او دَ خود احتسابۍ او خود تنقيدۍ پۀ لار پۀ ډېر جرات سره راتېر شوے دے، دَ خپلو خبرو پۀ ثبوت کښې ئې څو دړېڼزې وړاندې کومونو بـيا بـه غزل، رباعي او نظم لور ته ځُو.

ے
ســترګې مې دواړه ډکې ډکې شـــولې
ماښام دے، ناست يمه دَ سين پۀ غاړه
دَ زلفـــو يــــاد پـــۀ زړۀ راوربـــدۀ

ے
خلکو اسـمان کښې سـيارې ؤنيوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران لاندې کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

ے
دَ ځان او مال دَ حـــــفاظت پۀ خاطر
لاړم تانې څخه مې کور واخســــتۀ
ايله بــــاران نه پرنالې لاندې شـــوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

بـــــیلتون ته وایه، څه خپل کار دې کوه
مونږه یو بــل وته بـــه بــیا ؤګرځو
او بـــهٔ پهٔ ډانګ بـــاندې بـــیلیږي کله

نـــن هغـــه ښکلـــې او هوښیـــارې جینـــۍ
"خبرٌ" چې فقـــــیر ته ورکوو، وئیل ئې:
"څان پهٔ نیستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

بـــریت او شـــمله مې پهٔ خاطر نهٔ نیسي
حســـن پهٔ خپله یو طاقـــت دے، منه!
دَ زور آور او بـــــــهٔ پهٔ لوړه خېژي

تیارې څهٔ داســـې رنګله ګورې شـــولې
چاته تر څنګ خپله ســـایه نهٔ ښکارې
غلو خو هم داســـې شـــپه لهٔ خدایه غوښته

عقـــل شـــعور ســـره مو ډېرې کړې
دَ وخت او بـــخت ســـره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ څان ســـره پخه دشـــمني

پهٔ مخ دَ زمکې دغه ټول مخلوقـــات
نهٔ کا تو ښه انبـــــار دَ رزق او مال
مګر ســـپوا لهٔ یو مېږي او انســـان

د وخـت پـهٔ دوړو هـر څـهٔ خړ نـهٔ دې لا
تابـــانه مخ پېښتنې جونه شـــته دے
ســـپوږمۍ دې څان وته غاوره نهٔ شـــي

د ازادۍ، مینـــــې او امـــــن وطـــن
مقـــتل مقـــتل زندان زندان شـــو راته
خدایه! څهٔ ؤشـــو او لا څهٔ بـــه کېږي

دَ شـــب پرســـتو نه کو څه خطا ده
تورابـــان ګرځي، چرته ســـر پټوي
دَ سبـــا ســـتورے پهٔ افق ؤځلید

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيرين يار غزل هم ښهٔ ليکي، دَ غزل پهٔ فن ئې موتې کلک دے، دَ کثرت مطالعې لهٔ کبله ئې پهٔ ستائل دَ کلاسيک سپورے زيات حاوي دے. دَ حمزه بابا اثر هم پرې کله کله محسوسېږي، دَ خوشحال بابا، حميد بابا، علي خان او کاظم خان شېدا ښهٔ قاري هم دے نو دَ پښتو ادب دَ دغه عناصر خمسه دَ ستائل خوا ږهٔ ئې پهٔ غزل کښې ځان ښائي. ګو چې دغه ستائل او دغه (ډائيمېشن) زمونږ دَ کلاسيکي ادب سره زيات موزون ښکاري خو زمونږ شاعر هم پهٔ زوړ جام کې نوي شراب وړاندې کوي خو دا هم دَ ښاغلي شيرين يار يوه ځانته تخليقي ادا ده چې احساس دَ ادراک پهٔ لار مخې ته راغلے دے. دَ هغهٔ پهٔ دې مجموعه کښې ټول ټال څوارلس غزلونه دي چې دَ دربېزو او رباعيانو پهٔ مقابله کښې ډېر کم دي او دې نه ئې تاسو دَ افتاد طبع (رجحان) اندازه پهٔ اسانه لګولے شئ. يو څو غزلونو نه ئې څو شعرونه دَ خپلو لوستونکو مخې ته ږدم او بيا نظم لور ته ورځم.

ــه　هغه يار څو جفاکار دے، خو پښتون دے
چې اغيار مې پښې راښکي نو بيا ؤدرېږي

ــه　پهٔ خاطر د اغيارانو اخګر پرېوځت
چې پهٔ ما د يار د مينې نظر پرېوځت
کمترې او عاجزي مې هومره زور کښې
دَانا او د غرور هغه غر پرېوځت

ــه　مړاوې سترګې بلا مړې کا
خون آشامې لا مَړې کا

هر ارمان نه مې سر پرې کا
ځه! اوس جوړې منارې کا

ــه　ماته دې يادونه زور ګيرې ښائي
کورته مې دَ زړهٔ پهٔ ډېوالهٔ راځي

پام ګورے لهٔ سترګو مې ؤنهٔ لوېږې
توی او ښکه ليمهٔ وته بيا نهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ــه
سترګې دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشو دَ ستم ته سینه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي

ــه
لویه ورشو دَ پښتنو کۀ بې بهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګې ټیکرې، ګړونج تونې، جونه تار تاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نۀ وے

تا به زما دَ کامرانیو جنډې هسکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

ــه
ماته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده

خدایه! مازیګر ته خبر
داسې تماشه ښه ده

دَ شیرین یار نظم کښې خارجي او داخل دنیا او نني واقعات، قام ته راپېښې ستونزې پۀ ښۀ ډول بیان شوي دي، ګو چې دَ هغۀ دَ نظم عمومي رنګ ساده او روایتي دے، دَ پښتو نظم چې مولانا فضل محمود مخفي ئې رده ایښودې ده او دَ نظم بابا اجمل خټک کمال ته رسولے دے یو مضبوط روایت لري خو دَ شیرین یار دَ نظم اختصار او سادګۍ دغه نظم له تر یو حده ځانګړے انداز او اسلوب ورکړے دے. پۀ لنډو او ساده ټکو کښې ډېر څۀ وئیل دَ غزل خاصا ده خو شیرین یار دا کار دَ نظم نه اخستے دے. ځنې نظمونه خو ئې دَ داخلیت بخري او درد څرېکې هم لري، لکه "دَ تندرونو پۀ شپه" "جرات" "څو چې وینم" وغیره.

"اے نجیبه! اے شهیده!" نو مې نظم خپل لوستونکے هم دَ شاعر پۀ نظریه ژوند او هم نظریه فن پوهه کوي او هم ئې پۀ دې حقیقت رسوي چې زمونږ شاعر څومره پۀ لږو او ساده ټکو کښې څومره مؤثر او منظم خیال دَ نظم پۀ چوکاټ کښې وړاندې کولے شي.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـه

دَ پښتـــون دَ چمـــن ګلـــه!	دَ دښمن دَ ســـــتر ګو خاره!
ســـرداري درنه لوګے شـــه	دَ وطن دَ ســـر دســـتاره!
نۀ ډیوه شـــته چې کړم بـــله	نۀ ګلان شـــته چي ګېډۍ کړم
دا څـو اوښکي پښتنـې دي	دَ تا روح ته بـــه ډالۍ کړم
ملامت درته تېول قـــام دے	دَ تا روح ته مي ســـلام دے
اے نجیبـــه اے شـــهیده	دَ تا روح ته مي ســـلام دے

"دَ روح کرب" نومي نظم کښې ئې دَ خارج او داخل وصال او اتصال دَ لوستو او محسوسولو وړ دے، وائي

ـه

څو کۀ ســـترګي کړمه پټي — او زۀ نـۀ ګورم یو لـورتـه
یا مي غوږ هم هډو نۀ ږدم — هر کوم غږ او هر یو شـورته
دغه لمس هم پسي شَل کړم — او دا ژبــه هم اوده شـــي
کۀ مي جوش لۀ لاسه ورکړم — بیا هم هوش پسې چپه شي
خو دَ روح سره بـه څۀ کړم
هغـه لار او چـار راښایـه
کنه! دلته اوس بـې وس یې
دَ درد کریکه مې بیا ستایه

زمونږ اکثر شاعران دَ رباعۍ په نوم قطعې او نیمګړي غزلونه لیکي، دَ رباعۍ دَ وزن او بحر لپاره کۀ پۀ عربۍ کښې دَ لاحوه ولا قوه الا باالله مثال ورکولے شي نو پۀ پښتو کښې مونږ څخه دَ خوشحال بابا وړنا زمونږ لپاره بل معیار دے، بابا رباعۍ داسې لیکي.

ـه

راشـــه! ښېګړه دَ وني ګوره
خپل ځان پۀ نمر کا، بل کا تر سیوره
پۀ سنګ ئې ووله، مېوه درواچوي
خصلت لۀ وني، واخله اے ورورہ

شیرین یار هم رباعیانې دَ رباعۍ پۀ چوکاټ کښـې لیکلي دي او دَ خپل فکر ښکلا ګاني ئې دَ فن پۀ چوکاټ کښې دننه وړاندې کړې دي، چونکه هغه دَ "ادب دَ ژوند لپاره" دَ کاروان یو تکړه غړے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دے نو دلته ئې هم ژوند او دَ ژوند دَ ساهو قدرونو څنه ستر ګه ښه پۀ خلاص مټ کړې ده، البته پۀ څنو رباعیانو کښې هغه دَ یو روایتي پښتون پۀ صورت کښې هم راښکاره شوے دے او دَ هر حقیقتونه ئې دَ یو روایتي پښتون پۀ انداز کښې رامخې ته کړي دي ځکه چې دَ رباعۍ روایت او انداز زور او پوخ دے.

لکه چې وائي ـــ

ے بد شي لۀ بدو او ښۀ دَ ښو نه		ے وطن ته راشه، جوړ مرغزار دے
خوی دَ سړو شي، مګر سړو نه		پۀ للمو دشتو، هم اوس بهار دے
څوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي		چې ورته ګورم، زړۀ مې پسخېږي
کار دَ پښتو هم بویه هغو نه		ګل خوا ته ګل دے، یار سره یار دے

ے چې کله غوَړ یې، دنیا راز غلي		ے پۀ زړا ژاړي، پۀ ویر ماموردے
خو چې لړ سپور شې، ټول ګنه تللي		کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
دغه دنیا ده، دغه ئې رنګ دے		دَ جدل اور دے، وطن تنور دے
چې پرې تکیه کا، هغو ژړلي		ایره ئې واخله، روغ کۀ رنځور دے

دا وو دَ شیرین یار دَ رنګونو پیوندونه او زما دَ دغه کتاب پۀ حقله خیالونه. دا دَ خپل دور دَ یو استاذ شاعر او قلمکار دَ فکر و فن ښکلا ګانې وې او دي. څوک چې پۀ خپله هم دَ ژوند پۀ ډېرو تیارو او پیچیده لارو راتېر شوے دے، څوک چې ژوند پۀ دې لړ عمر کښې دَ بلها تودو سړو سره مخ کړے دے. مایوسي او ستړیا چې دَ چا پۀ کتاب کښې وجود نۀ لري. څو ځله راپرېوتے دے خو بیا هم پۀ خپله پا څېدلے او روان شوے دے ځکه چې دَ باچا خان دَ ژوند او جدوجهد فلسفه باندې یقین لري او هم پۀ دغه رڼا لاره ښه پۀ ډاډه زړۀ روان دے.

دَ شیرین یار دَ ښۀ ژوند لپاره دعاګو

نورالامین یوسفزے
شاه منصور صوابی
۷ جون ۲۰۱۴

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګونه پیوندونه

شیرین یار یوسفزے

دا کتاب چې ستاسو دَ وړاندې دے، دغه کښې دربېزې، رباعیانې، خاص ډول لنډ نظمونه او څو غزلونه دي. دا واړه تخلیق دَ زندان دننه دَ مرګ (پهانسی) کوټه کښې شوے دے. دې نه وړاندې زما دوه کتابونه "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" چاپ دي. دغه سره سره مې په چاربېته یو کتاب ګوتې (تحقیقي مقاله) هم لیکلے دے او بل کتاب مې دَ پښتو په "الف بې" شعر، قافیه، ردیف، بحر، وزن او رواني لیکلے دے چې ډېر زر به ستاسو دَ وړاندې وي.
دَ رنګونو پیوندونه دَ کتابت او ډیزائن ګران کار ښاغلي خیام یوسفزي په ډېر اخلاص تر سره کړے دے. دَ مرګ دَ کوټې دننه ما خپل تخلیق کاغذ ته سپارلے، بیا مې ترې په موبائل فون عکس اخستے او سمدستي مې خیام یوسفزي ته (چې په سعودي عرب کښې ژوند کوي) دَ اي مېل له لارې ورلېږلے دے. هلته هغۀ کمپوز کړے او بیائې ما ته دَ املا دَ سمون لپاره رالېږلے، دَ املا دَ سمون نه ورستو ورته ما بیا لېږلے او هغۀ ځان سره خوندي کړے. په زندان کښې دَ حالاتو او بیا دَ لیکونو دَ بچ پاتې کېدو هډو څۀ پته نۀ لګي.
خیام یوسفزے دَ یو ښۀ کشر او منونکي په حېث شامدام دَ زده کړې هڅه کوي او دَ "پښتو ډاټ نېټ" له لارې دَ دنیا ګټ ګټ ته دَ پښتو لیکونه او کتابونه رسوي. دغه رنګ نوربلها ډېر ملګري لګیا دي او دَ نېټ له لارې دَ پښتو ژبې خدمت کوي. نن په فېس بک او دَ سوشل میډیا په نورو پاڼو کښې هر پښتون ته دَ پښتو لیکونه دَ سترګو په رپ کښې ملاوېږي، ډېر ځنې پښتانۀ چې دَ پښتو دَ لیک لوست نه نا اشنا وُو، هغو هم دَ پښتو لیک لوست زده کړو او ډېر ځنې اوس پښتو کښې خپل تخلیقونه هم وړاندې کوي. تخلیق، تنقید او تحقیق سره سره دَ پښتو په املا ډېرې خبرې ؤشوې، دَ عام وګړي سره سره دَ نوو لیکوالانو او خاص دَ مسافرو پښتنو ډېره ښېګړه ؤشوه.
دغه لړ کښې زمانه چې څومره هم کېدے شو نو ما خپل کردار ادا کړے. زۀ په هغه ټولو ملګرو او خاص په مسافرو پښتنو ویاړ کوم چې هر چرته او هر وخت ئې خپله ژبه ژوندۍ ساتلې ده.
په دغه مسافرو او خپل قام، ژبې، کلتور او ادب باندې مئین ملګرو کښې یو رانه دَ نظم غوښتنه ؤکړه، نظمونه خو ما وړاندې هم ډېر لیکلي خو دغه وخت ما فکر کوو چې کوم داسې یو صنف کښې طبع ازمائي ؤشي چې هغه هره موضوع زغملے شي او هغه ځنې خبرې چې مونږ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ئې غزل او عام نظم کښې نۀ شو کولے نو چې هغه ته هم ځاى په لاس راشي. دغه وخت ماته درېيزه او رباعي په نظر کښې راغلل خو درېيزه مې زياته خوښه شوه، رباعي دَ وزن او بحر په حواله خپل ځانګړے انداز لري چې په دغه اړه به هم خبرې کوم خو ډلته به درېيزه باندې پوره خبره کوم. ځکه چې دغه ته ډېر خلک هائيکو وائي چې يوه غټه تېروتنه او ناخبري ده. اول خبره به په هائيکو کوم چې دا څۀ شے دے؟ هائيکو دَ جاپانى ژبې شعري صنف دے چې په اصل کښې دَ جاپانى ژبې دَ نظم "هائي کائي" دَ سر درې مصرعو نه اخستے يا ساز کړے شوے يو صنف دے. دغه سر درې مصرعو ته به ئې "هوکو" وئېل. دغه هوکو بر خې ته دَ بيل صنف شکل ورکړے شو، لکه څنګه چې مشرقي شاعرۍ کښې غزل دَ قصيدې دَ تشبيب نه راجدا کړے شو او يو بل صنف ترېنه جوړ کړے شو خو دلته دا خبره اهم ده چې غزل هم هغه شکل کښې دے او بيا چې کومې ژبې ته هم لاړ دے نو په خپل شکل کښې لاړ دے، دغه ژبو کښې ئې هم نوم غزل دے او دا يوه خبره هم ده چې دغه ژبو کښې دَ غزل په رنګ کوم شعري صنف نۀ وو نو ځکه ورته غزل لاړ دے. کۀ چرې دغه ژبو کښې دَ غزل غوندې کوم شعري صنف موجود وے نو بيا هلته دَ غزل هډو ضرورت نۀ وو. خو چې مونږه هائيکو ته ګورو نو دَ دې معامله جدا ده، يوه دا چې هائيکو په جاپان کښې دَ ۵، ۷، ۵ سپلابونو درې مصرې لري، دويمه دا چې دَ درې مصرو نظم په پښتو کښې دَ وړاندې نه موجود دے، دريمه نکته دا هم ده چې دَ جاپان هائيکو دَ موضوع لړ کښې محدوده ده او زمونږه درې مصرعيز نظم لا محدود دے.

دَ ۵، ۷، ۵ نمونه　–　دَ ګلو ځانګه
ځکه ځنګېږي هسې
دَ سحر باد دے

ښاغلي اسماعيل ګوهر صيب په خپل کتاب "مسکا" کښې دَ پښتو خپل درې مصرعيز نظمونه (درېيزې) وړاندې کړې دي چې دَ يوولس سپلابونو يو شان مصرعې لري او څلورم وزن کښې دي خو دَ نامعلوم سوب په بنياد ئې ورله نوم "هائيکو" ورکړے دے. دَ دغه نه وروستو بيا نورو شاعرانو هم دَ دوي تقليد وکړو او دَ پښتو دغه خپل نظم ته ئې هائيکو ليکل يو سم کار وبالۀ. دغه يوه لويه غلطي وه او ده، دا کله هم هائيکو نظم نۀ دے، دا دَ پښتو خپل درې مصرعيز نظم دے چې ما ورته نوم "درېيزه" ټاکلے دے. دا صنف دَ پښتو ادب په تاريخ کښې (دَ جنګي غړونو په نوم) هم موجود دے، لکه دَ مرزا الغ بېګ دربار کښې دَ يوسفزو مشرانو دا وينا.

لکه يې نو داسې وُونه　　　لاس تړلي خداى درکړي
اوس مو وژنه لکه پسُونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ماشومانو اکثر صوتونه دَ درېِ مصرعو دي يعني دربېزيِ وي لکه:

توره توته! مات دي شه ښاخونه
زۀ درختے نۀ شم
او هرچا درکښې جوړ کړي دي تالونه

"بابُو لالي" هم پۀ درې مصرعو کښې دي . يعني دا هم دربېزيِ دي لکه

دَ بالښت لاندې انار دے
داسې زُوم مو دروستلے
چې نامتو پۀ کندهار دے

دَ دغه نه زياتې نورې هم بلها بېلګې پۀ لاس راتلې خو دَ دغه سره دا يادونه هم ضروري ګڼم چې دَ ايران او افغانستان پۀ پُوله چې کومه کتبه موندے شوې ده او دَ هغې پۀ حواله دَ پوهانو اندازه دا ده چې دا څو زره کاله زړه کتبه ده. نو پۀ هغې هم دَ خبره دا دربېزه ليک ده.

نۀ اړيکے يم
نۀ دروغژن يم
نۀ زورکړے يم

دَ دغه سره مونږ ته دا هم معلومه شوه چې "دربېزه" دَ پښتو ژبې قديمي نظم دے . دَ هغه نورو بېلګو نه داسې ښکاري چې دربېزه دَ جنګ يا ښادۍ يعني مهم لۀ کوره راوتلې ده.

دَ جوړښت پۀ حواله به دا خبره وکړم چې دَ يو هومره سېلابونو درې واړه مصرعې هم شته او لنډې، اوږدې مصرعې هم شته. درې واړه مصرعې يو وزن کښې هم شته او درې واړه مصرعې دوه يا درې جدا جدا وزنونو کښې هم شته. خو اکثر يوه مصرعه دَ سېلابونو دَ شمېر او يا وزن پۀ حواله بدله وي. دغه نه پۀ آخوا درې واړه مصرعې ازادې (دَ قافيه او رديف) هم شته. او داسې هم دي چې اوله مصرعه او دريمه مصرعه هم قافيه وي.

دا خبره ما دَ ټولو دربېزو پۀ حواله وکړه چې پکښې اولسي دربېزې او دَ ماشومانو صوتونه هم دي. دَ شاعر لپاره دا ضروري ګڼم چې هغه دَ وزن خيال لازم وساتي. نوره ئې خوښه ده چې دَ څومره سېلابونو برابر مصرعې (درې واړه) تړي او قافيه رديف راوړي او کۀ نا.

دا وخت ما خپله هم پۀ يوولس سېلابونو کښې درې واړه مصرعې برابر ليکلې دي او دَ ټولو وزن ځلورم دے يعني هره مصرعه کښې هر ځلور سېلابه سبب کښې ځلورم سېلاب درونددے.

اسماعيل ګوهر صيب او دَ هغۀ نه وروستو نورو شاعرانو هم اکثر دغه يوولس سېلابونه بحر او

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم وزن کښې (دَ قافیې او ردیف نه ازادې) دربیزې لیکلې دي.
دَ دغه تقطیع څۀ داسې ده

۱۱ = /// + //// + ////

هر څلور سپلابه سپټ کښې څلورم سپلاب دروند دے. دلته بحر دَ یوولس سپلابونو دے نو ځکه آخري سپټ نیمګړے راغے. دَ پښتو شعر کښې هم آخري سپټ نیمګړے راتلے شي، پۀ عربي، فارسي او اردو ژبو کښې دا کار دَ زحافونو دے. زمونږ دَ پښتو شعر دَ وزن خپله طبعه ده. دَ عربي، فارسي او اردو ژبو دَ عروضو پۀ قاعده باندې دَ پښتو ژبې دَ شعر بحر جوړول او وزن پۀ زور سازول یو غلط او مصنوعي کار دے.
هر څو کۀ دَ وزن دا کار بنیادي طور یو دے خو ژبې او دَ ژبو طبعه جدا جدا ده. عربي ژبه کښې دَ وزن او بحر دَ پاره لفظونه مقرر دي. دَ دغه لفظونو خپل دَ شمیر حرفونه او خپل انداز باندې دَ وزن حرکتونه دي خو پښتو کښې دَ دغه لپاره لفظونه مقرر نۀ دي. داسې لفظونه مونږ لټول او مقررول شو خو دَ سپټ دا طریقه ډیره اسانه ده.
دغه لړ کښې زما کتاب "شیرین بیان" راروان دے. پۀ دغه کتاب کښې پوره خبره شته. دلته زۀ صرف دومره ؤوایم چې دَ پښتو او عربي وزن او بحر محض پۀ دغه سپټونو او لفظونو سره بیل نۀ دي دَ دغه دواړو کار یو دے. دَ پښتو او عربي ژبې دَ شعر دَ وزن بېلګوټ پۀ نور څۀ دے او هغه دا چې دَ عربي و فارسي دَ شعر لپاره دَ دغه مقرر لفظونو راوړل یو شان یا یو ترتیب سره نۀ ؤ وي. یعنې کله خو دَ یو کلام هره مصرعه کښې تول یو شان لفظونه مقرر شي او کله کله دَ یو کلام هرې مصرعې وزن دَ مختلف سپلابونو یا حرکتونو پۀ بنیاد جوړ کړے شي. (دغه مصرعو کښې چې کوم وزن وي نو هغه دَ مختلف وزن او سپلابونو (دَ شمیر) پۀ بنیاد وي)
لکه دا مثالونه

متقارب:- مفاعیلن + مفاعیلن + مفاعیلن + مفاعیلن

رجز:- مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن + مُستفعلن

کامل:- متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن + متفاعلن

متدارک:- فاعلن + فاعلن + فاعلن + فاعلن

اوس دا ؤګورئ

مضارع:- مفاعیلن + فاعلاتن + مفاعیلن + فاعلاتن

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریع– مستفعلن+ مستفعلن+مفعولات

هزج مثمن– مفاعیلن+فاعلن+مفاعیلن

لیکن دَ پښتو مزاج دا دے چې وړومبے سپېڅ دَ کوم وزن راوړے شو نو ټوله مصرعه کښې به هم هغه سپېڅ راځي. کهٔ دا سپېڅ مونږ "مفاعیلن" واخلو نو ټول پوره سپېڅونه به مفاعیلن راځي. آخري نیمګړے سپېڅ به مفاعیل یا مفا راځي.

دَ دغه سره به بل لفظ دَ پاره دَ وزن نهٔ راوړو. پښتو شعر کښې صرف څلور وزنونه دي.

دَ عربۍ ژبې دَ دغه لفظونو پهٔ بدل کښې پښتو کښې دَ درې، څلور او پینځهٔ سپلابونو سپېڅونه دي. خو وزن دَ څلورم سپلاب نه وړاندې نهٔ شي تللے. وړومبے سپېڅ چې دَ څومره سپلابونو وي او دَ کوم وزن وي نو وړاندې به مصرعه هم دغه شان وي. کهٔ چرې مصرعه دَ طاق یا دَ لس او څوارلس سپلابونو وي نو بیا دا ده چې آخري سپېڅ به نیمګړے کېږي. دغه کم سپلاب دروند او سپک دواړه کېدے شي.

دَ پښتو وزنونه دَ نخښو پهٔ مدد سره دا ډول دي.

وړومبے وزن ////+

دوېم وزن ////+

درېم وزن ////+

څلورم وزن ////+

دَ پښتو خپله طبعي دَ وزن لاړ (لکه دَ دولس سپلابونو مصرعې)

وړومبے وزن //// + //// + //// + ////

دوېم وزن //// + //// + //// + ////

درېم وزن //// + //// + //// + ////

څلورم وزن //// + //// + //// + ////

دَ پښتو دَ طبعي نظام خلاف وزنونه او بحرونه لکه

//// + //// + //// = ۱۲

//// + //// + //// = ۱۲

// + //// + /// + //// = ۱۴

دَ دغه خبرو او نخښو نه دَ عربۍ او پښتو ژبې دَ وزن او بحر بېلګوټ ښکاره شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس د دربېزو په شعري مسئله خو خبرې کوم. پښتو کښې ټپه هم یو قدیمي منظوم شعري صنف دے. د ټپې دوه مصرعې وي، یوه مصرعه د ۹ سېلابونو او بله د ۱۳ سېلابونو وي. د ټپې وزن څلورم وي یعنې هر څلور سېلابه سپټ کښې څلورم سېلاب دروند وي او تقطیع ئې څه داسې ده.

۹ = /+////+////

۱۳ = /+////+////+////

ټپه کښې آخر ته د "ن" "ه" (نه) حرفونو د اضافې او تکرار له سوبه یو د قافیې یا ردیف خپل نظام هم په نظر راځي. کله کله دا صرف "ه" سېوا کولے شي. دا ټول جوړښت منظوم دے. او په ټپو کښې ښه پوره پوره شعریت هم موجود دے، دغه وجه ده چې زمونږ د پښتو شاعري ټوله منظومه ده او دلته هر منظوم کلام ته شعر وئیلے شي ګنې د شعریت یو جدا معنا جوړېږي. دغه وجه ده چې نن کچه او پره خبرو سره آخر ته قافیه ردیف راوړے شي یا لږ ډېر وزن ته سمؤلے شي او د شعر نوم ورکولے شي. بازار کښې د "ګانو" په نوم هم داسې بلها مواد خرڅېږي.

خو دلته دا ګیله عبث ده ځکه چې دلته خو لا تراوسه خلک په غزل او رباعي کښې خطا دي. د قطعې او رباعي خبره خو لا جدا ده. د قطعې او رباعي خبرې نه وړاندې دلته دا ؤوایم چې دربېزه باقاعده منظوم کلام دے او د اولسي یا جنګي دربېزو نه سېوا نورو دربېزو کښې پوره پوره شعریت موجود دے او دربېزه د پښتو خپل قدیمي نظم او شعر دے.

دغه صنف کښې د بېلا بېلو موضوعاتو یو لوی ځای موجود دے. ما خپل ځان دغه کتاب کښې د مختلف موضوعاتو د راوړلو او بېلا بېل رنګونو د پېوند کؤلو تر خپله وسه پوره پوره کوشش کړے دے.

په دغه کتاب کښې رباعیانې هم دي او د دغه باره کښې هم لږه خبره کوم. رباعي هم لکه د غزل راغلے شعري صنف دے یعنې زمونږ خپل نه دے خو ځېنې ملګري اوس دې ته څلوریزه وائي او ځېنې خلک په څلوریزه، رباعي او قطعه کښې فرق نه شي کؤلے. رباعي د څلورو مصرعو په یو خاص انداز کښې ځانګړے شعري صنف دے چې هره مصرعه ئې دوه دوه ټوټې وي. د دې خپله مخصوص د بحر او وزن طریقه ده. وړاندې چې زمونږه مقدمینو هم کومې رباعیانې لیکلې دي نو هغه ئې هم د عربي د عروضو په قاعده یا طریقه لیکلې دي او د هغې تقطیع هم په هغه ډول ده. د پښتو د طبعې سره پوره سمون نه خوري، په دغو کښې یوه رباعي چې د لس سېلابونو ده، هغه د پښتو مزاج سره سمون خوري خو هغې کښې هم د ربمه مصرعه لانجه جوړوي او د پښتو په

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

حساب پکښې یو سېلاب زیاتېږي. ما خپل ځان دغه کتاب کښې هم هغه دَ لس سېلابونو رباعیانې لیکلې دي خو تقطیع ئې پوره په پوره دَ پښتو په قاعده ده. او ما خپل ځان دغه له دَ پینځهٔ سېلابونو سبېټ تاکلے دے. وزن به هم هغه څلورم وي ځکه چې پښتو کښې سبېټ کهٔ دَ درې سېلابونو شي، کهٔ دَ څلورو او کهٔ دَ پینځهٔ سېلابونو شي خو دروند سېلاب دَ څلورم ځای (نمبر) نه وړاندې نهٔ شي تللے.

تقطیع ئې څهٔ داسې ده.

۱۰ = ///// + /////

سَبېټ ۱ + سَبېټ ۲

دغه ډول وزن بحر کښې غزلونه او چاربېتې هم څو لیکلے شوې دي خو رواج ئې نهٔ دے موندے او زهٔ وایم چې دغه انداز صرف دَ رباعی دَ پاره مخصوص نهٔ دے، دا دَ بل صنف دَ پاره خوند نهٔ کا. دَ موضوع او مضمون په حواله پهٔ دومره ؤوایم چې دغه زوړ جام کښې نوي شراب وړاندې کېدے شي او پهٔ داسې انداز هم چې چاته به او پره نهٔ لګي. قطعه پهٔ پښتو کښې ډېره لیکلے شوې ده او زما نورو کتابونو او خاص "اوښکي مشالونه" کښې ئې نمونې شته. اګر کهٔ ما دغه کتاب کښې قطعې هم ټولې دَ څلورو مصرعو لیکلې دي خو دَ قطعې دَ پاره دا خبره دَ یاد ساتلو ده چې قطعې لازم دَ څلورو مصرعو نهٔ وي. قطعه دَ غزل پهٔ انداز (وزن او بحر) لیکلے شي. څلور مصرعې هم وي او زیاتې هم کېدے شي. دغې ته ټوټه هم وئیلے شو.

خو چې نوم څلوریزه شو نو بیا دا خبره لږه جدا ده او هغه دا چې زمونږ څهٔ شاعرانو دغه څهٔ دربېزو پهٔ ډول لیکلې خو مصرعې څلور لري. (دغه ډول شعرونه محب الله مشواني ورور هم لیکلي دي)

ے ته دَ خوبونو ښاپېرۍ یې، ځکه

ما درته ټول عمر شو ګیر کړے دے

اوس مې پهٔ دې خبره پوخ یقین دے

ستا به پهٔ خیال کښې هم راغلے نهٔ یم		(محب مشوانے)

اوس دلته سوال دا راپیدا کېږي چې دَ دغه څلوریزو دَ رباعی او بیا خاص دَ قطعې سره څهٔ توپیر دے؟ نو رباعي به لازم دَ څلورو مصرعو وي، اوله، دویمه او څلورمه مصرعه به سره هم قافیه وي، هره مصرعه به دوه ټوټه کښې وي خو قطعه به لکه دَ غزل روانه وي، لازم دَ څلورو مصرعو به نهٔ وي دَ زیاتو هم کېدے شي، وړومبۍ مصرعه کښې قافیه دَ شاعر خپله خوښه ده. نوره به قافیه لري.

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو تو پیر خو ښېخي ښکاره شوے دے او هغه دا چې رباعي خو هم د وزن و بحر په حواله جدا ده. دَ قطعې بیا ځانله تعریف ؤشو چې لازم څلور مصرعې نه لري او دَ قافیو حالت ئې هم بیان شو خو دلته دَ څلوریزو حالت دَ دغه دواړو نه ځان جدا کوي او هغه دا سې چې دا څلور واړه مصرعې دَ درېیزو په شان دَ قافیه او ردیف نه ښېخي ازادې وي (خو دَ وزن او سېلابونو دَ شمېر په حواله پابندي لري) نو ځکه دغه ته هم رباعي یا قطعه وئېل مناسب نهٔ دي او هم دغه څلوریزه نوم ئې سم دے او دغسې به مونږ څخه یو بل صنف هم په لاس را شي.

نور په دغه کتاب کښې څو غزلونه دي او څو نظمونه دي. په غزل خو خبره کولو ته حاجت نیشته خو دَ دغه نظمونو په حواله به دا ؤوایم چې دغه ډول نظمونه ما "افغان ګلونه" او "اوښکې مشالونه" کښې هم ورکړي دي او دلته دغه کتاب کښې هم خو چرې پرې خبره نهٔ ده راغلې. اوس به دومره ؤوایم چې دغه ته دې غور ؤکړے شي، دې نظمونو کښې دَ داخل او خارج دواړه ډوله دَ اظهار یو ښهٔ ځای موجود دے، او دَ اوس په لنډ تنګ وخت کښې دَ کتنې قابل هم دي. دَ پښتو او پښتنو دَ پاره پکښې ډېر کار کېدے شي. دا څو خبرې ما ضروري ګڼلې نو ځکه مې ؤکړې، نور هر څهٔ په لوستونکو پرېږدم.

په درناوي
شیرین یار یوسفزے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړومبۍ برخه

درېيزې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېڅې

شيشَکه ، توره درنه شپه چې لاړه
راغے بد رنګه او بې نوُره سحر
وايه! چې ؤخاندُو، کۀ ؤژاړُو اوس

دَ ځان او مال دَ حفاظت پۀ خاطر
لاړم! تهانې ښخه مې کور واخِستۀ
ايله "باران نه پرنالې لاندې شوم"

خلقو آسمان کښې سيارې ؤنيوې
پښتون پۀ کلي کښې ډېران "لاندې" کړو
زمونږه قوم هم دومره پاتې نۀ دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېځې

هغهٔ وې : ځکه مې وادهٔ ؤنهٔ کړو
کلي کښې طبعې پورې ښځه نهٔ وه
"چې لاس ؤنهٔ رسي مېوه تروه شي"

بېلتون ته وايه څه! خپل کار دې کوه
مونږه يو بل وته به بيا ؤ ګرځو
"او بهٔ پهٔ ډانګ باندې بېلېږي کله"

نن هغه ښکلې او هوښيارې جينۍ
"خبر" چې فقير ته ورکوهٔ وئېل ئې:
"ځان پهٔ نېستۍ کښې دَ مستۍ نه ژغوره"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅي

برېت او شمله مې په خاطر نۀ نيسي
حُسن په خپله يو طاقت دے منه!
"دَ زورآور اوبۀ په لوړه خېژي"

ماوې: لۀ تا مې مال و سر شه قربان
لېلا! زما په خوب او خيال کښې تۀ يې
وې ئې: سړي دَ شپې رېښتيا نۀ وائي

بُلبل کۀ نيَت دَ لوى الوت کړے دے
بورا هم بل وطن ته کډه تړي
ګلو تهوپی. والا برقعې وا غوستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

زما غانټــول ، زما رَبړدي چــې نِشته
پــولو ، پټــو ته دَ کتــو څهٔ پاتې
خدايه! دَ زهــرو دا اتې ورانــې کړې

نن ئې دَ زلفــو خــړې خنګ جــوړه وه
دَ مشاطې هُنــــر تمــام وو پــرېنه
څکه پهٔ ويخه اوس خوبــــونه وينــم

زما دَ خيـــال او دَ هُنــــر بُلنــدي
دَ چا ټکُــونــو بانــدې هېڅ هم نهٔ شي
"آسمـان پهٔ ګټــو کهٔ څوک ووَلي، نو څهٔ ؟"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

تیارې څۀ داسې رنګله ګُورې شۀلې
چاته تر څنګ خپله سایه نۀ ښکارې
"غلو خو هم داسې شپه لۀ خدایه غوښته"

عقل شعور سره مو ډزې کړې
دَ وخت او بخت سره ده ورانه زمونږ
ده مو دَ ځان سره پخه دښمنې

دَ سیند او بو باندې ډاکه پرېوته
ما ورله خپلې رڼې اوښکې ورکړې
دَ وطن ښکلې دې تارې وهې اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپيڼي

پۀ ما دې اورد مينې پورې کړلو
لا اوس پوکې دَ اسوېلو ورکوې
دا تۀ نو هم خوځۀ دَ کاڼي نۀ ئې

دَ اصل ۀ نسل نه اِنکار ؤنۀ کړې
تش صفا رنګ باندې بازي مۀ تړه
"رڼې اوبۀ چاټې کښې نۀ شاربي ځوک"

زيست مو ولقه کښې دَ روزګار کښېوتۀ
بې دَ پېسو نه ځوک خبره نۀ کا
دَ حسرت مړي بې کفَنه پراتۀ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

ما ته صحـــرا ښکـــې نـــن يـو ګُل دَ لاله
د هر زړه غـــوني شــان له ســـوخته ؤوې
"موســم هُم يـار دے اوس دَ غـورځــلســتــونـې"

زړه کـه دې هــر څـومـره هُم لـوی دے ګُلـه
خيـــال او نظـــر دې هُم لنډ پـارے نـه دے
خـــو! "يو ځادر ښکـبــې دوه بربـــنډ نه راځـي"

نــــن چــــې زمــــا ورو زمـــا دَ واده
البـــم کـــاته او ځـــان ئې ؤنه لېـــده
وې ئې: نو مونـــږ ســـره مو ورانه وه څه؟

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

لهٔ ساره څُويه دې نور څهٔ وایم
لهٔ ډېره تاوه ئې لمبه لمبه کړم
راشه! لږ خواله کهٔ تو د بړېږي چرې

ما ورته وې: پُوندې دې وچاوډلي
مخ دې چاپېره تېر سرې ونيول
وې ئې: نېستي ، هستي دي لرې سره

ما ورته وې: خدای دې افسر کا بچے
چرته دَ کلي کورپهٔ "بَنَه" بهٔ راشي
هغه پهٔ بنار کښې "ګهرداماد" شو دَ چا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

زما په خپلو رڼو اوښکو قسَم
زما په کسو کښې ئې عکس پاتې دے
رادې شي يار که ئې په خپله کښې

دَ ګاونډ اور ته چې لمنه وَهې
خو خپل کاله ته دې لمبې راوَلې
"دَ خپله ځانه خو څوک نهٔ سېزي ځان"

اوس که په کلي کښې دې خوښ نۀ وي څوک
پر پرده ښبره ورله دُعا ؤغواړه
چې "ښهٔ" شي ورک به شي دَ ښار په طرف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

نن راته ښکلي ډکه لار کښې ؤوې
راځه ! چې سترګې سره ؤجنګوو
"روشن خيالي" ده هېڅ پروا مۀ کوه

څو مال او مُلک دَ ټول وطن "لاندې" کړې
رزق تمام دَ ګرد اولس ؤنغردې
دَ حرص نَس به دې لا نور اوږے شي

يا به زما دَ لُغت عِلم کم وي
يا خو لفظونه به مانې بدلوي
پۀ "آزادۍ" او "ساتون" پوهه نۀ شوم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڼي

دَ اوښکو سیند کښې مې سېلاب راغلے
دَ زړګي ښارئې راله یورو تمام
باچا کچکول باندې پَترې ؤوهل

نن هغه ښکلې، بې آسرې فقیره
خونَړي سپي چې بده ؤچیچله
ناظم وئیل: خبر دے دا "فرېنډلي" ؤشُو

ربباره! ستا دَ متازيے نَه شُو خلاص
ستا دَ تګي نه ډک روزګار ختم شو
مینه خو لاړه پۀ هوا باندې شوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

زمــا کـهٔ اوښکــې ملغلــرې وې هُــم
مغرور اشنا پــرې لاړ ، شــو تېر دَ پاســه
خدای دې دَ چا پهٔ ښېو کښې توی نهٔ کا څوک

پهٔ مخ دَ زمکــې دغه ټول مخلــوقــات
نهٔ کا تــونبه انبــار دَ رزق او مــال
مګـر ســپــوا لهٔ یو مېــړي او انســان

دا دَ جنت دَ بــاغېچــې ګُلـــــونه
پهٔ کوم دَ پــران مې پېــرزو کېــړې کلـه
پهٔ کاغـذونــو باندې اور پــورې شه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دهقان چې سوال ؤکړي باران ؤغواړي
کلال به وائي: خدايه! شين ئې لرې
دلته انسان ته خپل اوقات معلوم شي

بازار دَ سُود دومره تود شوے دے چې
دَ ضميرونو سوداګاني کېږي
اوس په خپل سوري هم باور مهٔ لره

دا هواګاني چې حالونه وائي
دَ آسمان ستوري هم عکسونه اخلي
ماشومه مينه به اوس ښنګ پتهُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

دَ مینې تـار چې مې لا پـوخ نهٔ وو سـم
خپلو نازونـو لـه دې تـال واچـوهٔ
نـو اوس جـوتې لړې پهٔ خیـال ورکـوه

هغهٔ وې : دومـره خشـمناک یمه چې
"هلـو پهٔ پـوزه بـاندې مچ نهٔ پرېـږدم"
ما وې: نو خدای خو دې مئېن کا پهٔ چا

مـا وې: پـولـس ماما! دا دزې دَ څهٔ؟
"جوړې ، پهٔ کلي کښې جَګـړه وُشـوه"
وې ئې: نَه مړه! زمونږ غوا لنګه شـوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

وې ئې: مُلا يم خوسخي هُم يمه
اولس، پولس په دسترخوان مې ګوره
ما وې: نو دا څه ستا دَ ګوره رائي

زما ککې آخلي اوس عکس اپُوته
يا که نظام دَ ټول فطرت بدل شو
کاغې په پنجو کښې شهباز يوړو ..!

دَ وخت په دُوړو هر څه خړ نه دي لا
تابانه مخ پُښتنې جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوِره نه شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

پهٔ جار به ؤوايم خپل راز دَ مينې
دَ حق پهٔ تور باندې وژلے شمهٔ يم
پرېږده چې رسم دَ منصور ادا شي

دَ شب پَرستو نه کوڅه خطا ده
تورابان ګرځي چرته سر پټوي
دَ سبا ستورے پهٔ اُفق ؤځلېد

ما دې پهٔ سترګو کښې يو چاته کتل
زهٔ پهٔ ټول حال دَ دې اسير خبر شوم
اوس خو عکسونه هُم حالونه وائي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ آزادۍ، اَمن او مينې وطن
مقتل مقتل، زندان زندان شو راته
خدايه څۀ وُشو او لا څۀ به کېږي

آزار مو واخِست دَ جمال او جلال
شال او شړۍ لکه خشاک سوزېږي
مونږه خپل کور ته پردے او رړاوړے

خدايه ! ما واخلې يا قيامت راولې
مانه خو دغه کاڼي نۀ شي ليدے
چې تور کارغان سپينې کونترې وورې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریڅړي

مُشک مې په در او په دیوار وَشیندل
لاړه ، کوڅه مې کړه ترمکه په اوښکو
خو یار مې سور شو لاړه په اس دَ هوا

دَ سپینې خُلې دَ سرو لبانو په نوم
"ما په سپوږمۍ باندې ګلونه کړل"
خدایه ! دا خوب مې بې تعبیره نۀ کړې

دَ ځیګر وینه چې مې وَسېزله
قام له څو اوښکې مې ډالۍ راوړلې
خو ! ړاندۀ خلک په ډیوو څۀ کوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ اجل کومے مې سندره کړلو
زۀ خو پۀ مړو زړونو کښې ساه راولم
چې ما مړوي نو مرګ دې خپله ؤمري

ما چې دې زور ته دَ يادونو کتل
زړۀ ته مې خيال دَ هر تدبير عبث وو
غرق شي سېلاب ته چې بند ونه تړي

راغلې ما وژني ، نو څه! ؤمې وژنه
مرګيه! ؤلې لاس او پښې دې رپي ؟
مونږه اوس هاغه پښتانۀ خو نۀ يُو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

خپله قصـــاب او دَ مورې څۀ بـــاوَر ؟
خپله پۀ ځـــان دَ دې مرګي څۀ پته!
ځکه چـــړې دَ لاندې ســـاه اخلمه

اجَـــله! ژاړه تۀ ، زۀ نۀ ژاړمـــه
تۀ چې مې وَوژنې ؛ زۀ لا ژوندے شم
مړ خو هغه شي چې ناموس ئې ورک شي

شـــړې مې څۀ لړه خيـــږنه شـــوله
چې دې بيا سترګې دا سې سپينې کړلې
دَ دُنيـــا رنګ مې ايله اوس وَليـــدۀ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېزې

دَ خپل آزاد وطن بېرغ مې په لاس
ستورو ، سپوږمۍ نه هم په بره تلمه
دَ دغه خوب راله تعبير ؤباسئ

چې خبر نهٔ یې پهٔ تېر شوي پرون
نو خندګه زده ئې پهٔ راتلونکي سبا
دَ نن پوهٔنې خو ناپوهه کړې لا

تهٔ چې بازونه پهٔ قفس بندوې
لا ترې مَخُوکې او نوکونه آخلې
بیا دَ کارغانو "بدمعاشۍ" مهٔ ژاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېزې

ما وې: دا زلفې دې وې سپورې اکثر
څرې کښې هغسې ګلان نۀ تومبې
وې ئې: اوس کلې ته سپرلې نۀ راځي

لاړم آسمان ته دَ بخت ستورې پسې
ما وې: تختې نه لړ. دَ تخت ځای ته شه
وې ئې؛ نو تا سو خوځۀ هم ؤ خوځئ

دا لوی آسمان پرې تنګېدلے خو، نه
دَ زړۀ دنیا به مې رونښانه وے لا
دا سې سپوږمۍ کۀ یو، دوه، درې نورې وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېئیزي

ستــرګــې مــې دواړه ډکــې ډکــې شــوُلــې
دَ زلفـــــــــو یاد پهٔ زړهٔ راؤوریــدهٔ
مابنـــــام دے ناست یمه دَ سـیند پهٔ غــاړه

آســــــــــان دے ډک له ښو ښو بــرخـــو منم
خــــو لوی مــرام لره بــه لوی جـــو ړیږي
ؤري دي دَ بـــــــام دَ ګـیـا خـــوب نهٔ وینـــي

زهٔ دَ ســــپــــــرلي پهٔ آب وتاب څهٔ کــــــوم
زهٔ دَ ورشـــــــــــو آب و ګـیــــا ژاړمه
دَ شپونکي ځای خـــو ځراړه نهٔ شي نیـــوے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

نن چې په لار کښې مخامخ راغے يـــار
وې ئې: منم ؛ خـــو دَ زړهٔ حـــال ؤوايه
ســترګو مې وې ، خو پکښې اوښکې راغلې

ما چــې زاهد په مېخانه کښــې ؤلید
په خپلو ستـــرګـــو مې يقـين نهٔ راتلو
ســاقې وې: پوه نهٔ شـــو دَ ورځې راغے

زلفـــې ئې تاو خوري دَ رخســـارو په سـر
ستـــرګې ئې سرې ، بـانـهـ ئې برند دي اولاړ
چې نن به څـوک دَ قـتل وار تبـــروي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

بُلبُل په ماته څانګه ناست ژړل ئې
"سرې خُولې غوټۍ مې څه په هير لاړلې"
چې دَ ښار خلقو کفنونه ګران کړل

کۀ خپله ښځه دَ چا حُوره وي هُم
پردۍ بدترې نه ابتره ښکارې
ښې ښې مېرمنې لاړې وينځې شولې

مُتهې زما پرتې دَ بل اُوږو ته
پۀ ما چلېږي ګزارونه کوي
دَ وخت پۀ دې جبر به څنګ نۀ ژاړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېېزې

څوک ئې لۀ ځانه پـرېکـوې چرې نه
البـــته خـُـور مُتهه پۀ غـاړه کړې لا
زۀ چې رنځور شــــوم نو تا پرېښــودمه

یو څوک خوشحـاله وو چې لُور ئې ؤشــوه
ما وې: څۀ! ښه ده جهالت ختم شــو
هغه وې: مـړه! اوس بـه روغه ؤشــي

زمونـړه سیند ته یوې شپـې له راشـه
چې دَ چَـــړونو او چَــرو پۀ ژبـه
واورې! چُپیا کښې دَ فطرت ســندرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريڅي

شمع محفل ته چې رڼا وربخښي
دَ دې په ځان باندې خپل څۀ تېرېږي
دغه يو سوچ کله چا کړے نۀ دے

څو کۀ ښاغلي اتلان غواړمه
مګر دا خونې هغه خونې نۀ دي
"دَ کارغۀ جالې نه خو باز نۀ پاڅي"

راځه ! دا خپلې دَ هُنر خبرې
مونږه دَ وخت لوی عدالت ته پرېږدو
تاريخ پۀ خپله دے بې باکه مُنصِف

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیڼي

کوتوال چې پورته شــو او ښار ئې لوټ کړو
دې ته قاضي "پېشـګي ساتـــون" ؤوئېل
دَ ضـــرورت دَ نظـــريې صدۍ ده

جُمات له غُســل ئې په وینــو ورکـړو
خپلـه ئې ځـانله په صُبــا ؤلامبـل
چا وې "ســيّد" دے دَ وخت لوی صوفي دے

خپلـوي، دوســتي خو دَ وجُود په قـــدر
هســي چَتـې کيلـې مانې مۀ کـــوه
پۀ ماندګۍ کښې خو خپل ســبورے تښتي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ ځـــوانۍ زور کچه تـــوبـــه نۀ مني
واعظـــه ستـــا واړه کـــړان عبـث دے
او بـــو ته بند دَ شــکــو نۀ تـــړي څوک

دَ مازیګـــر شفـق دَ سیند پۀ غـــاړه
او دَ چېټر "ترتر" کښـــې تهال دَ بـــوډۍ
غـــواړي زما او ســتا دَ میني پېـــوند

وریځې غړوسکے غړوسکے راشي پۀ نمـــر
دَ رڼـــا وړانګې تـــرېنه ځیـــره وَهي
زلفې پنـــډ پنـــډ پۀ مـــخ عبـث اړوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند ؤساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ ورمو په ژبه

زۀ ګوته بره ثُريّا ته نيوم
دَ هغۀ سترګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ ليلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غمازنه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

آسمان کښې ګورم دَ وريځ غرو سکي ته
زما دَ يار پکښې تصوير جوړ شوے
خدايه! اوس باد له کومې رامهٔ ولې

صبا چې راشي دَ قفس په لوري
زهٔ ترې پُښتنه دَ ګُلشن ؤکړمه
سترګې ئې ډکې شي؛ ګويا نهٔ شي

چې لور په لور ورله حالونه وايي
هغې صبا له بې تپوسه څنې
ماله پهٔ تشه خلهٔ قسم راکوي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځې

کۀ خلۀ دې چُپ او ليمۀ بند وساتې
خو دَ زړۀ راز به دې پټ پاتې نۀ شي
دَ ګلو حال وي دَ ورمو پۀ ژبه

زۀ ګوته بره ثُريّا ته نيوم
دَ هغۀ ستر ګې ښکته خپو کښې ايله!
خاورې به وينې دَ لېلا خالونه

هسې عبث ده چې دَ غېر غمازنه
چرته دَ ښې خبرې طمع کوې
دَ مات منګي نه آواز روغ نۀ خېژي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

وادۀ ، اختر کښې دَ رشتې پۀ غرض
هغه پۀ ځان چې سپين پوډر وَمخي
تۀ ورته ښې تورې چشمې واچوه

دَ موزيکې نه ځانته کيتهے غوَره
طمعې ، آسرې نه خپله هڅه ښه ده
دَ بل څادر باندې څوک مُلا نۀ تړي

تکے دَ شکې ځل ډنډوکے کښې
اوږے بکيانو وَته بېرې وايي
پۀ سخت ساعت شي نظر کيرې بيرې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

کــــوخې، چنــې مې بــــلا ؤکتلــې
ځان مې يو چــــرته هم پېدا نۀ کــړلو
دا تور دَتا پۀ ســترګـــو پورې نۀ شـــي؟

دا چې لۀ ځانه ســتـــورې اورواخِســـتـــو
پۀ شپه دَ بـــــر آسمـــان نه ؤلوېـــدلو
دۀ ســتا جبــين بــاندې سُور تيک ته کتل

هغه حُجــــرې او هغــه خُــونــې دي خــو
دَ ســيالۍ ســـترګـــې پۀ چا نۀ خوَرېږي
دَ ښو ځوانانـــو ميانديېُورې شــــولې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

دَ چا دَ سترګــو او بـارخــو پۀ مينه
کله نــرګس ، کله لاله ښکلــؤم
ذوق دَ جنــون مقام ته ؤرسېــدو

شــپه ده ، مېره ده ؛ وايئم ستــورو وَته
ماتـه دَ يـــار دَ حَـــرم لار ؤښـايئ
وائي ګرېوان کښې دې خپل ســر ننه کړه

مــخ دې چمن ، لب او رُخســار ګُلــونه
دَ خط او خال بُلبــلان ښـايي ســـره
خو دا دَ زلفــو کاغې "شــې" کړه تــرېنه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

درباندې سپورے دَ اقبال کوَمه
زهٔ يَم هُما ، اورے شاهين خو نهٔ يَم
لکه کونتره چې اوتره شولې

ستا يو خبره مُعتبره نهٔ ده
خو زهٔ ګُمان خپل بدؤلے نهٔ شم
خبر دے راځه ! هغه زړې نوې کا

پهٔ اژدهام کښې دَ خود سره رامېل
پهٔ تېل ماتېل کښې دَ بې واکه ورمو
دَ خيال پهٔ تال وهم جُوتې دَ وصال

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيځي

دَ حد نه هُــورته ربــــرېدلي کۀ يُــو
چـــې دَ پُښتـــو جنډه مو هســـکه رپـي
پۀ ننګ او پت بـــه مو پښت پُښت نازېږي

تنکـي تنکـي پۀ ښکلا ســيال ګُلــونه
ځي بــل دِيــار ته آب و ګِل پۀ خاطــــر
څۀ مو ســپرلے، څۀ آبـــادي دَ وطن

زما کمے بــه دې محــفل کښــــې وي تل
پۀ غېر غماز بــه خوا پـــوره دې نۀ شـــي
دَ ټاټ پېــوند بـــخمل کښې چرته لګـي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېڅې

پهٔ يـو ګُلشـن بـه لمبې پـورې نهٔ وي
ګُل او بُلبُـل بـه خـوند لهٔ ژونـده آخلـي
کهٔ دَ بـارودو کارخانې بنـدې شـوې

دَ خپل ارمـان ځلـي ته اودرېـدمه
اوښکې ، سلګۍ مې ضبط کښې پاتې نهٔ شوې
خپل مسيـحا چـاته قـاتِل دې نهٔ شـي

دَ پـارُوګانـو هُم آبـا يمه خو
سـتا پهٔ کمخيـّو مې قابـو نهٔ راځـي
پهٔ ښـامارانـو اُودې نهٔ چلېـږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

ذوق ئې دَ مرګ لۀ خوبه پورته کړلو
ستا دَ پانزېب او بنګړو شور ته سلام
راګُونه پرېږده چې پېښې ؤګټي

ما درته وې زلفې دې مۀ راسپړه
وږمې خو دې بېرې چُغل خورې وي نو
کلي پۀ کلي دې ندوره جوړه ده

لب او رُخسار ته دې لالونه ايرې
دُرشهوار دې ترغابنونو خجَل
ګُتو ته هسې تَش شوَلي آچوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

دَ بــــر پتــوَر پټکـي شـمله او جــرګه
کنـــډر حــجره دَ ســیالۍ څۀ جــوګه کړي
چې دَ پُښتــو خُــونه میراته شــؤله

پُښتنـې خو بندې ننګ او پت نه ډکــې
لۀ سـره تېــرې وې دَ ورونـــو پۀ سـر
خاورې شــه! خاورې چې وي ګرانې پۀ چا

تېــرے ، جفا ، خَشــم او مکــر ، فــرېب
پکښــې بـه یــو را ســره ؤنۀ مني
یـاره ! "خپل عېب دَ وولو مینځ وي کنۀ"

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ اصل ، نقل مانـــې مۀ لټـــوه
دَ حق ، ناحق پته هم ګـــرانه ده اوس
دا دَ "لیبل او اشتهـــار" صدۍ ده

کڅـــو ته ستا چې غلے غلے کڅم
ورک شوے ځان ګورمه غل خو نۀ یم
دا دَ بانــــو سپاهیان دي پوهه کا لږ

دَ تَبــــر مارو مُتـــې شلې شه چې
ښاخ ئې دَ بېــرې هڅو پرې نښـــودو
ما به دَ تـــال لوئې جـــوتې ته کتل

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیڅې

ستا دَ عزت او دَ ناموس پهٔ خاطر
ما چې دَ ځان نه بنجاري جوړه کړے
خو ؤلې سترګې اوس تهٔ نهٔ تورَوې

دَ خَلْق پهٔ واړه وسائلو باندې
ښو اژدران خپله سینه اچَوي
ترڅو بهٔ ژوند دَ مرګ لهٔ خوْلې شوکوُ

مونږه دَ پوهې طرفداریُو مګر
تګې بَرګې ته خو تعلیم نهٔ وایُو
داړې ته واچوي اَستر دَ قانون

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپېڅي

دَ چا پۀ وَس او تدبیر نۀ یُو ایسار
نۀ خو ناپوهه، نۀ کمزوري یُو مونږ
خندېږ دَ اصلاح یو تت اُمید ؤګنه

هر استعمار خپل دلالانو باندې
دَلې رنګ رنګ عنایتونه کړي
دا څېښې برخې آسماني خو نۀ دي

پۀ بخششونو دَ اورنګ پاللي
پۀ خطابونو دَ فېرنګ ښاغلي
مونږ نه ناره دَ "زنده باد" غواړي..!

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

دَ خـــوارۍ حـد مې تمام کړے بـاندې
هيڅ يو اينځر بـه مې کيکر نۀ شـي خو
کۀ لۀ آســمــــانه مې کمے راښـغے

دَ ديـدن "خبـر" دغـه دے وُرمه ځمـه
دَ غمازانـــو خۆلې دې وازې اوســي
ګـدا دَ ســپــو پۀ غَپا نۀ جار وو ځـي

مدام چې حُسـن دَ تخليق سـتـائيمه
دغه ده مدحـه دَ خالـــــق دَ قــدرت
ځم حقيقــت ته دَ مجـــاز پۀ لاره

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېئيزې

حق او انصاف دَ توازن تر ډېره
پسې فطرت او بیا دَ حُسن مقام
ورستو طاقت او آخر اَمر مُطلق

یار ته زما په ستر کو ؤ کوره لږ
چې خپل ګُمان دې په یقین بدل شي
دَ حُسن ذوق ته به فجُور نۀ وایې

درُشت خوبي خو ئې جو هر دے لکه
زما په ډېره ژړا اُف نۀ کوي
دَ کانې زړۀ په اوبو نۀ پستېږي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیڅي

ستــرګې مې ډکې وې ما توی نۀ کړلې
تَله ، پارسنګ ، او پېمانه چې نِشته
دُر پۀ صدف کښې هم بــند پاتې نۀ دي

ستــا دَ بــارخــو نازکـي دا رنګله ده
دَ خــولَو څاڅکي پــرې هم نۀ شــم کتے
دَ زړګـي آه ځکه قابــو کښــې ساتم

هغې زما دَ دیــدن شــوق وَتــه چې
نــن دَ جمــال دَ ذوق جنـــون ؤیېـل
پۀ محبت بــاندې بــه ویــنا ړمه اوس

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيزې

پهٔ ګارې وارې ګرېوان نهٔ يمه خوښ
خو دَ ابکارو دَ خندا لېونے
آباد سحره! دُعا ماته کوه

زما پهٔ خون دومره آواره شوٴله
لوږه، ژوٴره ئې تر پامه هېڅ ده
مخه دَ زور يوه بلا نهٔ نيسي

ښه او نا ښه بدې کښې نهٔ وي ګوره
بيا هُم چې خوامخوا پُښتنه کوې
دَ تنګ نظرۍ نه تنګ دستي غوره ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيڅې

ملک دَ پښتو دے ، سر پۀ ستر کو منم
خو دَ موقعې محل دا دومره لحاظ؟
چې پۀ يقين باندې ګمان غالب شي

دَ نظر ورانګو مې تيارې غوڅې کړې
ستا دَ چار ګُل غمے هُم ؤبر يښيدو
ستورے اوس زېړے دَ سبا راکوي

دَ خپل ښائيست دَ آب و تاب پۀ خاطر
کشو زما ته سپيلني لوګے کړه
آئينې عِجز نه حيرت اخيستې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېیزې

ژوند بـه پۀ خوند او وقـار څۀ کوي اوس
چـې پۀ بــازار لکه غلام ارزېــږي
دا لوبـه جوړه کړه هم ژوو خپله

چې فلسفه کښې شي ناکام فلسفـي
نـو لېـونے شـي اوتې بـوتې وايي
پۀ عامه پــوهه دې خوشحــاله کـړئه

پۀ تصوف کښــې چې خطا شــي صوفي
نـو دَ الحـاد پۀ کـډو وډو ســَــر شي
ساده ايمــان باندې شاکـــره اوسه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېمه برخه

رباعياني

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

بد شي لهٔ بدو او ښهٔ دَ ښو نه
خوې دَ سړو شي مګر سړو نه
څوک چې دَ اصل نسل نه روغ وي
کار دَ پښتو هم بويه هغو نه

موسوم پهٔ ساده وي دَ لارې مَل کا
چې ياد پهٔ غل وي لهٔ ځانئې بيل کا
ډېوه دې بله دَ خپل شعور کا
دَ ژوند پهٔ لاره سِهل مزل کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

څنـــې دې ســـپـــورې رنګ دې تک تور دے
وضـع دې ورانــــه ګـــډوډ دې کـــور دے
څـــو بـــې همت ئې نـــو بـــې قـدرت ئې
ژونــد لـه يو ســا دې لهٔ بـلــه پـــور دے

وطـــــن ته راشــــه جــوړ مرغــــزار دے
پهٔ للمــو ، دشتـــو هم اوس بـهـــار دے
چــې ورته ګـــورم زړهٔ مې پســخـــېـــږي
ګل خــوا ته ګل دے يـار ســـره يـار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

زیــــرمازیګـــرکښې دَســیـنـد پهٔ غـــاړه
ساقـــي مُطـــرب وي راســــــــره دواړه
بـــــد پامي تـــوله وي ښـپـوَ دلاندې
لاس پهٔ نـــامـه وي خـــوښــي اولاړه

داکـــروَنـــده چې دَ هـــریـــو ګُل کړم
پـــرېنه سمســـور بـــه دَ تـــا کـــاکلُ کړم
ګُتـــــه پهٔ خلهٔ بـــه درتـــــه سنبُل کړم
ستـــا پهٔ ثنـــا بـــه هـــریـــو بلبُل کړم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

دَ ژوند په سر مې غمونه پنډ دي
دا چې مې ستر ګو کښې اوښکې ډنډ دي
کۀ وخت ايسار کړم کۀ بخت بيدار کړم
نۀ مومم ښاده دې له بس شنډ دي

خومره چې ؤسوم زړۀ ئې لا يخ شي
زما په آه ئې څکه اَخ اَخ شي
پۀ ډک محفل کښې داسې راشا کا
غواړي چې ماته ناخوالي مخ شي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیاني

څۀ په سُرور يم څۀ په سُرُود يم
نۀ په خپل سُوداو نۀ په بهبُود يم
خلک دَ نبشت نه هم خپل ځان بُود کا
زۀ شته وجود کښې نبست او نابُود يم

پۀ ژړا ژاړي پۀ وير مامُور دے
کۀ څوک مالک دے کۀ څوک مزدور دے
د جدل اور دے وطن تنور دے
ايره ئې واخله روغ کۀ رنځور دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

کۀ نۀ څۀ پُلـورې او نۀ څۀ پېـرې
بیا هم لګیـا یې ګوتې دې شمېـرې
یـو ذره غـم وې پۀ ځانئې غـر کړې
واړه ښـادۍ کړې دَ تـا نه هېـرې

پۀ تـوره شپه کښې دَآسمان سـتـورې
پۀ سپین جبین دې سور ټېک ته ګورې
نـرۍ خَوله دې پۀ بـارخـو ښورې
ځکه خو پـرخه پۀ لالـه وورې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعيانې

ژوند نه خوند لاړ دے هسې دوران دے
خلک تول وړے تش سود او زيان دے
دود و دستور څۀ خپلوي ، دوستي څۀ
پت او الفت خو تش په ژبان دے

لړ رابهر شه لۀ خپله ځانه
چې څۀ خبر شې لۀ درست جهانه
قدم بوسي به دې بحر و بر کا
خو زړۀ دې لوی کا لۀ دغه تانه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

غـــرڼ دَ جرس دے   وخت دَ پاڅُون دے
دغه خُوځَښت خو   د لوی ژوندُون دے
مُرغ او مُـــلا هم   کــړے آذان دے
دَ مرګ پهٔ خوب لا   اودهٔ پښتـــون دے

دا چې بـــې نیـــازه لهٔ زهٔ او تهٔ یْم
پهٔ زهٔ کښې تهٔ یې او تـهٔ کښې زهٔ یْـم
داســـې زما چې ځـېګـــر او زړهٔ یې
ځکـــه دا ســـتا پهٔ لب و لبمـــهٔ یْم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

بیا نوبهار چې په باغ و راغ وي
ساقي، مُطرب وي چنګ و ایاغ وي
قاضي که ایښے په کرښه سر خپل
شیخ به تسلیم وي جوړ به فراغ وي

رڼا دې بیر ته ښکاره اثر کا
چې تُورې شپې ته کړه په سر کا
رنګ او نور د اسې سره پېوند شه
دَ سیالۍ ډک چې دَ ژوند سحر کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

حُجره، جمات دے کنډر، کهٔ کور دے
لمبه لوګے شو بل پرېنه اور دے
روڼي دَ ممات ئې خلکو ته روڼ کړو
مخ دَ حیات اوس دومره تک تور دے

چې سره ناست یُو زهٔ او یار دواړه
دَ رنګ او نُور شپه دَ رود په غاړه
لهٔ هسکه ستوري پټ پټ راګوري
دَ غر پهٔ سر هم سپوږمۍ اولاړه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعياني

دَ بد مرغيّو هريو شبخُون ته
چې يو لښکر شي ګران دي پښتون ته
دَ ورور په لاس کښې دَ ورور کربوان دے
څنګه به سم شي دَ زيست سمون ته

دا ګرځ دَ تندر نهٔ دَ آسمان دے
خپله سېزلے مونږ خپل آشيان دے
ذره کرم نهٔ دے کاتب دَ برخې
دَ ځان دُښمن مو په خپله ځان دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

چې کله غورېږي، دنیا رازغلي
خو چې لږ سپور شي ټول کښه تللي
دغه دنیا ده، دغه ئې رنګ دے
چې پرې تکیه کا، هغو ژړلي

قدرت طاقت به نور څومره غواړې
په قرقره به تر کومه وياړې
دومره دې زور وي دغه دې زغم وي
چې نوک دې خوږ شي نو ورته ژاړې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

رباعیانې

ګورې کرکنې، غوا ړې ممانې
خو ځندوې تۀ، اوچې بکیانې
لا دا منم چې، پۀ لاس به درشي
اربړې ترُشې، څو اوچې پانې

پردي مالونه، پۀ خېټه نغاړې
لوی لوی ملکونه، پۀ واک کښې غواړې
حرص څۀ دومره، ړوند او بې حِس کړې
خپله پۀ ځان اوس، خښوې داړې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

در یمه برخه

لنډې نظمونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

د تندرونو په شپه

په نوم چمن کښې پانه، څانګ نه لري
دغه تنکی، ښکلې معصومه غوټۍ
وې بې آسرې، خپل مور او پلار ئې نه وي
لکه وړه یو څوک یتیمه جینۍ

دا تکه توره بلا شپه چې راشي
ډکه درنه وریځ راؤچلیږي
اسمان کښې واړه تندرونه هم چې
له زوره ؤپرقیږي، ؤډزیږي

وایه! نو اوس دغه معصومه غوټۍ
کومې سائې، کومې تنې له ورشي
لکه ماشومه، بې آسرې یتیمه
په دغه وخت دَ چا سینې له ورشي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

جرأت

راته ؤکړه يو نظر
سر تر پايه سراسر
لکه زهٔ يم لوغَړن
بل به نهٔ وي يو بشر

نهٔ اختيار لرم دَ دم
نهٔ مې واک شته دَ قدم
دَ اظهار معصوم خواهِش
ستا پهٔ رحم او کَرم

دا بندي يم کهٔ ازاد
دغه داد دے کهٔ اهداد

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

احساس او ننګ

هغه شپه چې مې درد پام کړو
هر ستم دَ خپل جانان ته
دواړه سترګې شوې راډکې
بيا مې ؤکتل آسمان ته

بس ! يو آه مې لۀ خلې ؤخوت
پۀ اسمان کښې سره لمبه شوه
ښکته زمکه هم لۀ وېرې
بوربنېدله زلزله شوه

خو ! دې وينې بيا پۀ دَو کړم
پۀ اجل ئې پېرزو نۀ وو
زر زر لاړم ورله خوا له
خو جانان پۀ خوب اوده وو

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

څو چې وينم

بل يو هيڅ پۀ نظر نشته
پۀ کوڅه او پۀ بازار
يو مرګے دے چې ئې وينم
سينه چاک کړئي اوار

يو زندان دے، بل مقتل دے
کۀ دا کلے دے کۀ ښار
هم حجره هم پۀ جمات کښې
جوړ يو درز دے دندوکار

نۀ اختر شته نۀ شوقدر
نۀ مېلې شته، نۀ څوک يار
در پۀ در خاورې پۀ سر به
څۀ ژوندون وي څۀ روزګار

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

اے نجيبه! اے شهيده!

دَ پښتــــون دَ چمـــن ګُلــــه!
دَ دښمن دَ ســــــــتر ګو خاره!
ســــــرداري درنه لو ګے شــــــه
دَ وطن دَ ســــــر دســــــتاره!

نۀ ډيوه شـــــته چې کړم بـــلــه
نۀ ګلان شـــــــته چې ګيډۍ کړم
دا څـــو اوښکـــې پښتنـــې دي
دَ تا روح ته بـــــــــــه ډالۍ کړم

ملامت درته ټول قـــــــام دے
دَ تا روح ته مې ســـــــــلام دے
اے نجيبـــــه! اے شـــــهيده!
دَ تا روح ته مې ســــــــلام دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَ روح کرب

څو کۀ سترګې کړمه پټې
او زۀ نۀ ګورم یو لور ته
یا مې غوږ هم هډو نۀ ږدم
هر کوم غږ او هر یو شور ته

د غه لمس هم پسې شَل کړم
او دا ژبه هم اوده شي
کۀ مې جوش لۀ لاسه ورکړم
بیا هم هوش پسې چپه شي

خو! دَ روح سره بۀ څۀ کړم
هغه لار او چار رانبایه
کنه! دلته اوس بې وس یې
دَ درد کریکه مې بیا ستایه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

دَور

هغه سترګې چې ئې سرې دي
په جهان ئې ملازې دي
هر څو اخلي ازارونه
دعاګانې ورپسې دي

مونږه خوار لۀ درداو مينې
هر ارمان مو وينې وينې
بې وسې مو اتبار وړے
دَ هرچا دي سترګې سپينې

دا دنيا ده، دائې کار دے
دغه وخت، دغه روزګار دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

نظمونه

پښتون زلمي ته

پهٔ شعور بـاندې بـينا شـه
دَ دسـتور ښخه آګا شـه
ننګ او پت خپلـه ښېـوه کـا
او الفت هم سـرو پا شـه
پـهٔ مېړانـه او غېـرت کښې
تهٔ دې ياد لکه پخوا شـه
آزادي کـهٔ خپلوا کـي ده
تهٔ پهٔ دواړه سـرفدا شـه
نـهٔ هنر دے او کـهٔ علم
پکښې لاړ ترانتها شـه
کـهٔ خرد دے، کـهٔ جنون دے
پهٔ خپل ځای پکښې يکتا شـه
ځان خبـر لهٔ خپل پرون کا
او بـيا زده دې لهٔ سبا شـه
مفکر شـه، مصور شـه
هم عمل او هم سـودا شـه

هم الوت شـه، هم رفعت شـه
تهٔ هما او تهٔ سـما شـه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورمه برخه

غزلونه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

لویه ورشو دَ پښتنو کۀ بې بهاره نۀ وے
ښکلې هوسۍ به دَ دامانې دومره خواره نۀ وے

منګې ټیکرې، ګړونج ټوټې، جونه تارتاره نۀ وے
زمونږ دَ کلي دَ سیند غاړه به اوزګاره نۀ وے

لکه ماشوم به کټورو پسې لاس نۀ جګوم
خو سپل دَ زانو دې آسمان کښې بې قطاره نۀ وے

زما دَ زړۀ کالۀ ته ګوټ داسې ممکن خو نۀ وو
کۀ ستا نظر سره زما دَ ستر کو لاره نۀ وے

چا به زما نه دَ لالا ګلونه څنګه رېبل
داسې کۀ زۀ پۀ خپله خاوره بې اختیاره نۀ وے

تا به زما دَ کامرانیو جنډې هسکې لیدې
زما دَ ژوند کۀ دَ بلا پۀ کوڅه لاره نۀ وے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پۀ تحویل دَ توره شپه څنګه خطا ځم
پۀ دستور دَ دې وطن څو مره وېریا ځم

دَ فنا دَ پروانې تحریر ته وایئ
پۀ دا لاره به وجود ته دَ بقا ځم

دَ اجل کومے هم واز دَ ژوند پۀ لار وي
زۀ خود سر دَ زمانې پرې خامخا ځم

ما دَ ګلو غنچه ؤلیده کاکل کښې
اوس دَ خیال پۀ یو جوته تر ثریا ځم

څو پۀ ما دَ یار دَ سپورې وږم لګي
پسې زۀ به دَ خپل وَس تر انتها ځم

اوس دَ ګلي نغارچي وته ناري کړئ
نن دَ یار دَ زړۀ کاله وَته افشا ځم

مګر جنګ دَ هغه سترګو سِهل نۀ دے
خو پۀ داسې سره دَ ګردې پښتو نخوا ځم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ماته ئې وعده ښه ده
نوې بهانه ښه ده
خدایه! ما زیګر ته خَبر!
داسې تماشه ښه ده
هسې جرس غږ پسې
تللې قافله ښه ده
ستا همنوایی سره
دلته یو ټپه ښه ده
یاد شو لکه بل مشال
ډاډ اوس بدرګه ښه ده
اوس راځه! خوبونو کښې
خلکو نه پرده ښه ده
یاره! وضع، قطع دې
ښکلې پښتنه ښه ده

رِند دې مَېکدې ته ځي
مونږ لره حجره ښه ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ګړاوې ستر ګې بـلا ګړې کا
خُون آشــــــامې لا ګړې کا

هر ارمان نه مې سَر پړې کا
ځه! اوس جوړې مُنـارې کـا

زما کُسو چې بـرعکس کړې
نـورې ماتـې آئینـې کـا

ښْولهٔ بـه نهٔ غوارم خو راشـه
لړې بـــند دَ خلکو ښْولې کا

مُقـــــــدم پت او اُلفت دي
نورې ورو ســتو تقـاضې کا

شیرین یار دې ځنې ستایي
بـــــلا ګانې وریســـــې کا

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې په مونږه باندې سره راځي
ستا دَ اننګو زړه له چې څه راځي

ماته دې یادونه زور ګیري ښایي
کورته مې دَ زړه په دبواله راځي

خلک به په شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غله راځي

تابه دَ نظر غېږه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته له لیمه راځي

پام کوره! له سترګو مې ؤنه لوېږي
توی اوښکه لیمه وته بیا نه راځي

سترګو دې په رَپ کښې قیصه ختمه کړه
اوس به عیادت له خلک ښه راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پـهٔ خاطـر د اغیارانـو اخګـر پرېـوت
چې پـهٔ مـا د يـار د مینې نظر پرېـوت

کمتـري او عاجزي مې هومره زور کښې
د انـااو د غـرور هغـه غـر پرېـوت

دَ نُور شمع چې جلوه شوه ، ډک محفل کښې
پهٔ پرده دَ خلوتیانو شـــــرر پرېوت

نور بـه څهٔ ئې دَ قـامت عظمت بـيان کړم
پهٔ سـجده ورته سُنبـل او نښتر پرېوت

نازک خیال چې مې بادشاه باندې اړ نهٔ وو
لاړ فقیر غوندې تور خال ته پهٔ در پرېوت

شـوخ نظر راڅخه ؤنغړد ډکو سـترګو
کهٔ مانبام سیند کښې ککوړے دَ نمر پرېوت

زهٔ لا کله ســـتا لهٔ غمه فریادي ووم
خو دَ دهر هرالم مې پهٔ ســـر پرېوت

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

داسې چې په مونږه باندې سره راځي
ستا دَ اننګو زړه له چې څه راځي

ماته دې یادونه زور ګیرې ښایي
کور ته مې دَ زړه په دېوالئه راځي

خلک به په شپه غُټې سمبالې ږدي
مونږ باندې دَ ورځې رڼا غلهٔ راځي

تا به دَ نظر غبرګه پرانېستې وي
اوښکې مې اوس چرته لهٔ لیمهٔ راځي

پام کوره! لهٔ سترګو مې ؤنهٔ لوېږې
توی اوښکه لیمهٔ وته بیا نهٔ راځي

سترګو دې په رَپ کښې قیصه ختمه کړه
اوس به عیادت له خلک ښهٔ راځي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تـــهٔ کـــهٔ رنـــا پـېـژنـــې
بـــیا بـــه سبـــا پـېـژنې

ســـــترګو کـښې غلا پـېـژنې
دو مره حــــــــیا پـېـژنې

لا رِکـــهٔ غـیـریـــت لـــهٔ تـــا
بـــیا خو بـــــه ما پـېـژنې

زهٔ دې لکه ســبـورے شــوم
تهٔ بـــــــــه مې لا پـېـژنې

ننـــګ او پـــت دې کلـــه زده
جـــورو جفـــا پـېـژنـــې

دا دَ زړهٔ پرهر کســـــــــــه
خپلـــــه ادا پـېـژنـــــــې؟

تـول دې لهٔ هر خوا بـــــد خوا
لـــږ کـــهٔ همخـــوا پـېـژنـــې

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ستر ګي دَ حالاتو راته ورانې دي
ذوقه! دَ سیالۍ خبرې ګرانې دي

غشو دَ ستم ته سینه تانې دي
شوقه! تلوسې دې پهلوانې دي

یا دَ بنجارې لۀ خوارۍ مات دے زړۀ
یا دَ کلي جونه ځان آسانې دي

نۀ هغه نسیم شته، نۀ وږمې دَ ګل
هر لورې ته سپورې هواګانې دي

قدر به دَا وښکو څۀ درز باد کړمه
دلته کښې چې وینې هم ارزانې دي

کسو کښې مې عکس دَ حسن امر شو
ټولې آئینې ورته حېرانې دي

زور د تفکر ئې راته هېڅ کړلو
چاوې؟ دَ کاکل غوټې آسانې دي

ستا دَ نظر وړانګې ستا تر ځانه شه
اوس زمونږ دَ ذات زرې تابانې دي

بیرته مې دَ سترګو چینې تاندې کړې
تاوې! هوسۍ تږې دَ دامانې دي

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

تکے خال دې کۀ نایاب دے
څاڅکے او ښکۀ ئې حساب دے

پۀ غانتول او پۀ رَېدي مې
کړے سود ستا دَ نصاب دے

ځار دَ تا دَ مخ لۀ آبه
چې خولې خولې ګلاب دے

مخ او زلفو رانه هیر کړۀ
کۀ حساب او کۀ کتاب دے

ستا دَ زلفو دَ تسخیر مې
بې تعبیره لا هر خواب دے

زیر و بم ئې ننګ او مینه
ګنه سُر دَ ژوند رباب دے

شیرین یاره! لب ئې ستایه
څو پۀ اور دې زړۀ کباب دے

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

پۀ آب دَ مینې مې وینځلے دے زړۀ
لۀ هر یو خیرې مې ساتلے دے زړۀ

هر څو مره ګران او کۀ ښاغلے دے زړۀ
پۀ یوه خلۀ مې ستا منلے دے زړۀ

نن ئې دَ سترګو پۀ رموز کښې ؤوې
ستا ؤلې دومره غلے غلے دے زړۀ

خلۀ یو ګیلې له جوړؤلے نۀ شي
څنګه لۀ خلکو دې اوښکلے دے زړۀ

څو وو پۀ څوکو دَ باڼو چُور شوے
پۀ تار دَ زلفو مې ګنډلے دے زړۀ

تیارۀ ئې خوب لـه دَ مړوند غوښتله
خو شیرین یاره! ما غندلے دے زړۀ

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

ایله چې خلې له مې را تله ماته شــوه
څو مره کچه کښې مې توبه ماته شوه

لا خو مې او ښکه یشـــــېدلې نۀ ده
چې ستا پۀ مخ باندې خوَله ماته شوه

څېرې ګرېوان مې ورته مخې ته کړو
دَ هغې لاس نه آئینه ماته شـــــوه

دا مړاوې سترګې او باریکه مُسکا
دَ ګل تو له، دَ جام نشـــه ماته شـــوه

سپوږمۍ پوره دَ نیمې شپې پۀ بلې
زما دَ خوب دَ کور پرده ماته شـــوه

دَ ګُمان قـېد نه خلاصه شـوې وعده
دَ یقـین کور ته چې تله ماته شـوه

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

يوه لمحـــــــه دَ زندګۍ چې مهربـــــــانه نهٔ ده
دَ بـــــخت کاتب ســــره زمونږه خو څهٔ ورانه نهٔ ده

دَ ښار او کلي لوى وارۀ ټول غم شــــريک دي زما
دَ درد قــيصه مې بــې بــنا ، بــې خان و مانه نهٔ ده

تيارو خو څکه ســاه ډوبــۍ وَته دوام بــــخښلے
هغه لېلا چرته يو شــــپه کاکل افشــــانه نهٔ ده

ستا پهٔ سودا کښې دومره ورک چې اوس پهٔ هيڅ هم نهٔ يم
شــــپه خو دَ غنو پهٔ چاپه ګنې آســــانه نهٔ ده

چرې بــه ســتا پهٔ بــې لوظۍ تا ته راؤســپړي خلهٔ
پښتنه اوښکه ده څهٔ دومره بـــــې زبــــانه نهٔ ده

دغه ئې ډېره دليري ، کهٔ بُـــــــــزدلي ؤګنم
زما دَ قـــــتل پهٔ خطا هډو پښېمانه نهٔ ده

زما دَ واړه زندګۍ دَ صبح و شام پهٔ بدل
دَ مازيګر دَ يو ديدن ســــــودا څهٔ ګرانه نهٔ ده

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

غزل

بلا سوخت کۀ دَ احوال لۀ تنارۀ خورم
ډېر تاوونه هم دا ستا دَ بېلتانۀ خورم

هست او نیست دي راته هېڅ دَ دیدن شوق کښېي
خدای ګواه دے کۀ پۀ څۀ باندې به زړۀ خورم

خو پۀ "را" مې ژبه نۀ اوړي قند لبه!
پۀ دوا کښېي کۀ څو ژبه دَ کارغۀ خورم

تپ دَ نمر درباندې هم زغملے نۀ شم
خو بس دا چې غریبي ده، لږ سارړۀ خورم

چې دا ستا پۀ نخښه ووځي لۀ کمانه
هغه غشي پۀ تتر واړه هم زۀ خورم

دَ آسمان دا تندرونه؛ ورشي، پوه کړئ!
نورې زۀ دَ ارمانونو شُومې نۀ خورم

ستا پۀ غم کښېي هېڅ لۀ ستوني نۀ تېرېږي
کۀ پۀ قطع باندې شهد ډېر خوارۀ خورم

دا چې کلک لکه سندان یم، سبب دا دے
لۀ فلکه ګزارونه بنۀ پاخۀ خورم

خدای ئې مالره کشته کا. بلا څۀ ده؟
ستا دَ لاسه خو زۀ زهر هم تراخۀ خورم

دَ وفا دلیل مې دا دے چې پښتون یم
قسمونه دَ باور به درته څۀ خورم

www.pukhto.net

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ليکوال نور کتابونه

★ چاپ کتابونه

(۱) **افغان ګلونه** چاپ ۲۰۰۴

(۲) **اوښکې مشالونه** چاپ ۲۰۰۶

★ ناچاپ کتابونه

(۱) **چاربېته** (تحقيقي مقاله)

(۲) **شيرين بيان** (دَ شعر پهٔ وزن، بحر، عروضو او پښتو املا بحث)

نوټ: افغان ګلونه کتاب (چاپ ۲۰۰۴) دَ ۹۰ لسېزه کښې تخليق شوو غزلو او نظمونو باندې مشتمل دے.
اوښکې مشالونه (چاپ ۲۰۰۶) دَ پنجاب پهٔ جېلونو کښې جېل او کوټ لکهپت جېل کښې دَ ۲۰۰۱ نه تر ۲۰۰۶ پورې وختونو کښې تخليق شوے ادب دے.
دَ رنګونو پېوندونه (هم دا کتاب)، **شيرين بيان** (ناچاپ) او **چاربېته** (ناچاپ) دَ هرې پور پهٔ زندان کښې دَ ۲۰۰۶ نه تر مارچ ۲۰۱۲ پورې وختونو کښې تخليق شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ وخت په دُورو هر څه خړ نه دي لا
تابانه مخ پښتني جُونه شته دے
سپوږمۍ دې ځان وَته غاوره نه شي

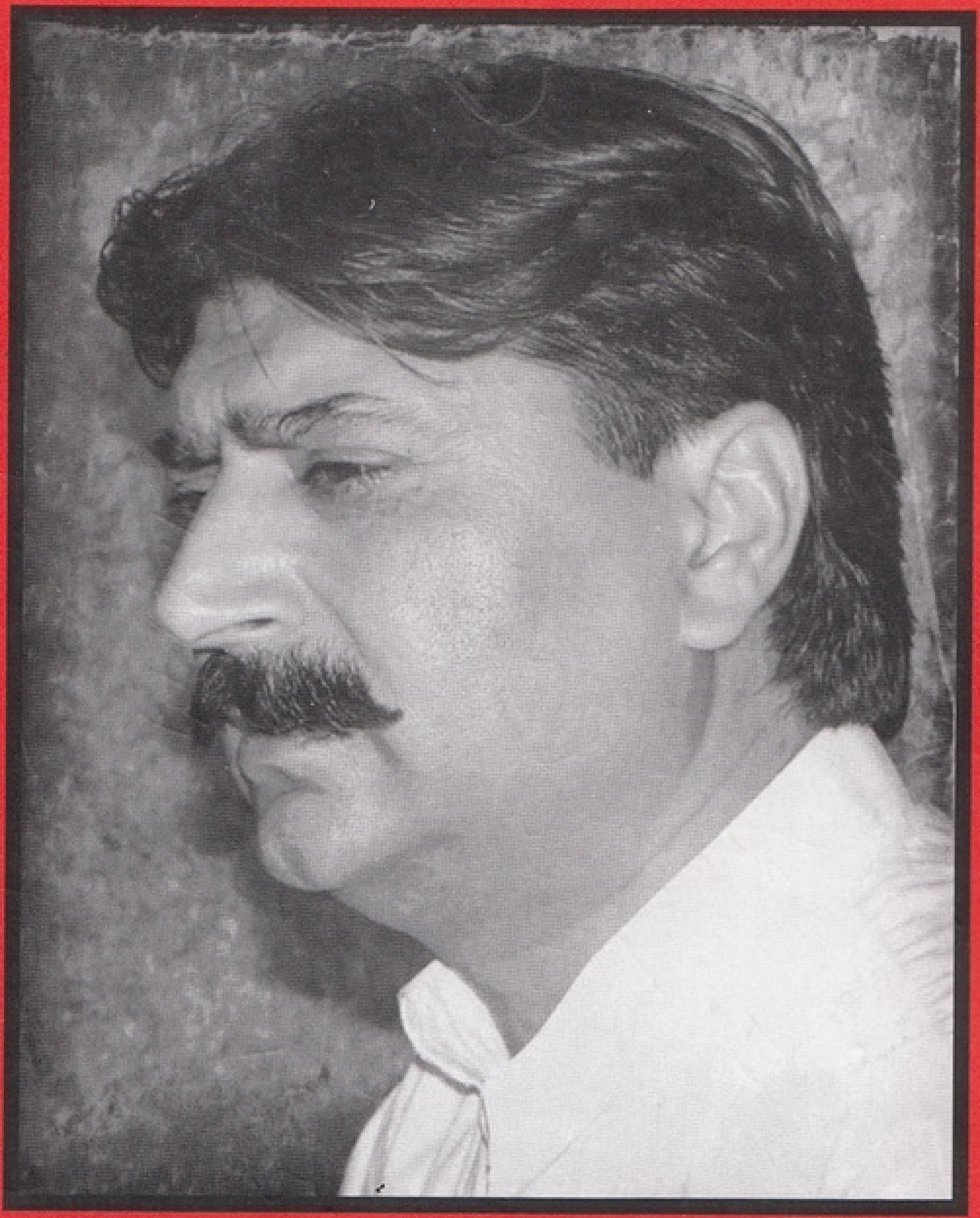

دَ چا دَ سترګو او بارخو په مینه
ګله نرګس، ګله لاله ښکلوم
ذوق دَ جنون مقام ته ؤرسېدو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library